Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 6 МАЙ, 1989 ШУ. ★ № 54 (7712). ★ Мах 3 кеп.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, НГIАССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком городаша, районаша, промышленноста, транспорта, гlишлон, бувзама, торговле, наха бытовой гlулакхаш дара предприятеша 1989 шера I квартала планаши социалистически декхараши кхоачашдара итогашка хьежай.

Соцам тlаийцаб:

Социалистически яхьа условеш кхоачаш ца ярца дувзаденна районашта призовой моттигаш еннаяц.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ А IИЛМАН-ПРОИЗВОДСТВЕННИ А ОБЪЕДИНЕНЕШТЕИ УПРАВЛЕНЕШТЕИ ЮКЪЕ:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тlа а йоаккхаш, хьожаю:

цlена пайда баккхара план 123,5, къахьегама овсарле лакхъяра план 110,5, договорегlа поставкаш яра план 100 процент кхоачашъяьча

СССР 60 шу дизара цlерагlча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединенена.

Цlена пайда баккхара план 112,5, договорегlа продукце поставкаш яра план 100 процент кхоачашъяьча

Ленина орден лелаеча «Грознефть» яхача производственни объединенена.

Цlена пайда баккхара план 113,8, къахьегама овсарле лакхъяра план 112,1, шоай низашца подрядни балхаш дара план 103 процент кхоачашъяьча

«ГРОЗТРУБОПРОВОДСТРОЙ» ТРЕСТА.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тlа а йоаккхаш, хьожаю:

цlена пайда баккхара план 113,2, къахьегама овсарле лакхъяра план 117,9, договорегlа продукцена поставкаш яра план 100 процент кхоачашъяьча

«Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман-производственни объединенена.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш, республикански сийлен Улга тlа а йоаккхаш, хьожаю:

цlена пайда баккхара план 103,8, къахьегама овсарле лакхъяра план 104,3, поставкаш яра план 100 процент кхоачашъяьча

шурий промышленноста объединенена.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тlа а йоаккхаш, хьожаю:

«Старогрознефть» яхача мехкдаьттен гази йоахача управленена;

Горячеводски бурув деттара балхий управленена;

«Красный молот» яхача завода;

Нохч-ГIалгIай карьероуправленена;

«Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода;

Спецсвяза республикански узла;

«Мединструмент» яхача Гудермесски завода;

Грозненски биохимически завода;

Гудермесски универсальни торга;

Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тlа а йоаккхаш, хьожаю:

«Малгобекнефть» яха мехкдаьттен гази йоахача управленена;

«Гидромеханизация» яхача треста гlишлон управленена;

№ 4 йолча маькх еча завода;

«Ремсельбурвод» яхача Къулбаседа Кавказа СПМК;

Художественни промыслай производственни объединенена;

Заводской районна розничо-торгови объединенена;

«Чечингушагропромпроект» яхача производственни института.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш, республикански сийлен Улга тlа а йоаккхаш, хьожаю:

СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химзавода;

«Чечениигушстрой» ПСМО гlишлон механизаце управленена;

№ 66 йолча Грозненски мобильни специализировании СМУ-на;

«Чечингбыттехника» яхача объединенена;

Чхьагlара-коньячни комбината;

Грозненски экспериментально-механически завода.

Хоржамий шоллагlча тура кийчо еш

НАЬХА ТЕШАМ БОАБЕРГБАЦ

Сунженски районерча наха дика йовзаш я Дзейтова Бексолта Люба. Из яьй 1943 шера Алхасте. Цун да Бексолта юрта да волчара шийлоlамагlа. Даймехка тlем тlа а ваха майрра летташ волча хана вийнав. Юхедиса бераш нанас доал а деш кхийнад. Цун вежараша Башира, Бориса лакхера дешара заведенеш чакхъяьхай, хlаьта Любас 1973 шера чакхъяьккхар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университет.

1983 шера хьожаю Люба халкъа дешара Сунженски районотдела заведующелла. Из болх дlабахьа атта дацар, школашка кхоачамбоацараш дукха дар, болх тоабе чlоагlа новкъостал эшар, хlаьта а халонех кхераш йоацача кхалсаго дукха хувцамаш дир хьехамей кхетамей болх тоабеш. 1985 шера юха а дlаотт из «Хьехархочун Цlен» директоралле, 1989 шера денз халкъа дешара профкомий профорганизаторий Совета председатель а йолаш къахьег цо. Дукха теркам тlабахийта безаш ба профсоюзни болх, аш царна хьехам, новкъостал, хьалхале лелае езаш моттигаш а хул. Дукххача шерашка беркате къахьегарца дувзаденна да Дзейтова Любайна «НГIАССР культура заслуженни болхло» яха званий, «За доблестный труд» яха медаль ялар. Болх дика бар бахьан долаш дукха я ВЦСПС-а, РСФСР-а, Нохч-ГIалгIай АССР-а профсоюзаша тийнна сийлен грамоташ.

Ачхой-Мартановски Сунженскии районашкерча 19 коллективо № 398 йолча Сунженски территориальни округе гlолла СССР-а халкъа депутаталла кандидат оттаьй Дзейтова Бексолта Люба. Из дlа мел хезачо оал «Из бокъонца йоагlаш йола кандидат» ях, аьле. Чlоагlа яоархlаме да Любай программа чудоагlа декхараш: кlачан программе, социально-экономически дегlаахар, экологи тоаяр, дешара гlулакх тоадар, къамашта юкъера доттагlал чlоагlдар, иштта кхыдараш а.

Дукха ха йисаяц СССР-а халкъа депутатий хоржамий шоллагlа тур хила. Советски наха хов, цига хоржаш вола саг тешаме хинна ца lеш, наьха хьашташ доазаш, царех дог лазаш, шийна халкъо тlадехка декхараш дизза кхоачашдеш хила везалга. Цу тайпара саг правительствана юкъе хилча аьттув баргба кхоачамбоацараш юкъера дlадаха, наьха хьашташ кхоачашде, кlезигагlа хургда цхьадола даьсса къамаьлаш а.

Нагахьа санна коммунист Дзейтова Бексолта Люба СССР-а халкъа депутаталле хорже, шийх бенна наьха тешам, безам бов а ца беш, депутата сийлахь — доккха декхараш цо кхоачашдергхиларах шеко яц. Из дика ховш ба Ачхой-Мартановски Сунженскии районашка баха харжархой.

Т. ХАШИЕВ.

СУРТА ТlА: Л. Дзейтова.

Тlеххьара мулаш

Республика кхыча районел техьагlа кхоач бlаьсти Назрановски районе. Юртбоахама культураш дlаера эшача боарамга кхоачаш цига лаьтта дlоахдалале, кхыча районашка чакхдаьхе боал кхашкара хьалхара бlаьстан балхаш. Иштта ниисделар укх шера а. Шелковской, Гудермесски, Наурски районашка тlатеlIа кхаш дlадувш дар, хlаьта Назрановски районе цу хана, лаьтта илла лоа кхыметтел дашаш дацар. Из бахьан долаш бlаьсти де деза кхашкара балхаш кхыча районашка юкъекхаьчача хана, назрановцаша дlадоладеш мара дацар. Хlаьта а шоай мел йола таронаш оарцагlъяьха къахьегаш, юртбоахама культураш толашагlа йолча агротехнически хана дlайийна яха вlаштlехьдоалаш латт цар. Тlеххьара гектараш йисай.

Цу района совхоз-техникуме укх бlаьсти 1340 гектара тlа тайп-тайпара культураш дlае езаш яр. Из болх шийханнахьа чакхбаккхара техника тоаль, дlадера эша фу, минеральни удобренеш lалашъяь хьалхе а тешаме кийчо яьяр. Март бутт болалуш дика хаоттам а этта лоа а деша дlадера лаьтта тоадеш массехк дийнахьа болх бир цу боахама механизатораша. Са тессача денз боад къовлабаллалца къахьегаш цу лоаццача юкъа вlаштlехьдаьлар 800 гектар совгlа долча кхашка макхаш даха, лаьтта lайна тlоадал соцае.

Уж балхаш деш хьинаре дакъа лаьцар механизатораша Даурбеков Уматгире, Котиков Аюпа, Кодзоев Башира, Китиев Махьмад-Сале, Даурбеков Арсангире, кхычар. Ди дlадахийтанзар цар балха ши норма ца еш.

Март бутт юкъекхоачаш юха а лоа дилладар. Цхьабакъда, из дlадоаллаше а хьалхе кийчдаь хиннача 800 гектар лаьтта, из кхы тlа тоадара де лоадама хlама ца эшаш, цу сахьате юртбоахама культураш дlае йолае йиш йолаш хилар. Цу аьттонах пайда эцаш толашагlа йолча агротехнически лоаццача юкъа цига дlайийра 50 гектара тlа доакъара горохаца цхьана кен, иззал духхьал горох, пхийтта гектара тlа баьцадаараш, 25 — коартолаш, 200 — силоса лаьрхlа хьажкlаш, кхы тайпа культураш.

Кхаш дlадувшше а тlатеlIа болх бир ялата хьажкlаш кхееш хургдола кхаш кийчдеш. Цу культура къаьстта теркам тlабохийт совхоз-техникуме. Цудухьа хlара шера геттара дика хьувкъаю. Масала, соахка хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 40 центнер чуера. Уж кхы а дикагlа хьувкъае дага ба цу боахама къахьегамхой укх шера. Хlара гектара тlара 50 центнер яргйолаш гlулакх вlаштlехьданкха лаьрхlа ба.

Дагалаьцар чакхдаккхара кlезига даьдац хlанзле. Зяба аьхачул тlехьагlа, хlара гектара тlа 30 тоннал кlезигагlа йоацаш органически удобренеш кхоачийташ хьаьндир, тlаккха бlаьстан юххье, кхай агротехнически карташка хьежжа, эш-эшача дукхагlа а кlезигагlа а йоххкаш минеральни удобренеш тайсар. Цул тlехьагlа макхаш даьха, культиваци яь тlера истол санна дlаниисдеш тоадир лаьтта. Из бахьан долаш эшшача боарамагlа кlоарга а нийса а дуж кхай тlа дlадувш дола фу. Велгалданкха деза, из дерriга а тlадаларга диллача цхьоалагlча классах долга.

Ялата кхееш хургйолча хьажкlаша 900 гектар лаьтта дlалоацаргда укх шера. Ялх сеялкаца хlанале а дукха хlама ца эшаш бархl бlаь гектара тlа дlайийнай уж. Из болх беш къаьстта а дика къахьег механизатораша Даурбеков Уматгире, Даурбеков Арсангире, Ильмозов Руслана, кхычар. Балха нормаш тlехкхоачашъеш хиларал совгlа, шоаш дер тешаме ду цар.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТАШ ТlА: 1. Совхоз-техникума толашагlа болчарех бола механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) У. Даурбеков, А. Даурбеков, Р. Ильмозов; 2. Кхаш дlадувш йола цу боахама агрегат.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Университете хинна вlашагlкхетар

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета студентий а хьехархой а касткаста тайп-тайпара вlашагlкхетараш хул республика кулгалхоща. Иштта укх деношка аргlанара вlашагlкхетар хилар цар парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретараца В. К. Фотеевца а.

Университета ректора В. А. Кан-Калика хьалхара дош аьлча, В. К. Фотеева къамаьл хилар студенташца, хьехархоща, lилмахоща.

Укхаза дийцар экологически, экономически, культурни оагlонашца дувзаденна дола дукхахчарна дагадоахка дешаш.

Хlаьта студенташа каьхата тlа яздарал совгlа, залера а телара дуккха хаттараш. Гуш дар 3—4 шу хьалха шийна хетар дlаала йиш йоацаш хиннар хlанз майрра юкъерадоаккхаш долга. Плюрализм а гласность а яха дешаш шорттига доагlе а юкъедоагlаш латт вай обществона.

Студентий, преподавателий, lилмахой а кхы дукхача тайп-тайпарча хаттарашта жоп делар В. К. Фотеева.

Цу тайпара вlашагlкхетараш дукхагlа мел хул пайданегlа хургда республикера хьал массанена дlадовзара а цу хьакъехьа де лерхlарий дух тlа нах бовлара а.

Х. ГАГИЕВА.

ВЕТЕРАНИЙ АВТОПРОБЕГ

Самардийнахьа геттара lуйрийна Грозне, Ленина цlерагlча майдане бlаргаго йиш яр цхьа уйла тlаозаш дола сурт. Кlайбеннача, орденаши медалаши ухкача тlемеи къахьегамеи ветеранаша зизаш дехкар В. И. Ленина памятника хьалхашка.

Цул техьагlа гулбеннача наха хьалхашка къамаьл дир ДОСААФ обкома председатела, запасе волча полковника нов. Луනькова.

— ДОСААФ инициативагlа Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикаша Калмыке, Черсий - Балхаройчен, Дагестана, Къулбаседа - Хlирийчен, Нохч - ГIалгIайчен тlема ветеранаша автопробег ю тахан тlемаш хиннача моттигашка, — аьлар цо. — Вай хургда Магlалбике, дагабохаргба из бахьан 1942—1943 шерашка тlом беш байнараш, дийна бисарий сий дергда.

Цул тlехьагlа Нохч - ГIалгIайчен ветераний группа Къулбаседа - Хlирийчен Эльхотове гlоргья. Цига уж вlашагlкхетаргба шоаш санна болча ветеранашца.

Вай республика делегацеца ва Советски Союза Турпал, хьалха хинна разведчик Х. Дачиев, Социалистически Къахьегама Турпал Н. И. Ведерников, дуккха орденаши медалаши йола А. Имадаев, кхыбараш.

А. УЛАЕВ.

• Во тlаккхаьчараш цхьаь бутаргбац

ДИКАЧА ОАМАЛАГIА...

Хьалхара хулаш дац Малгобекски районе лаьттан тохкамаш. Цхьабакъда, укх шера санна иштта доккхий уж хинна, кхыметтел, бокхийча наха а дагадагlац. Дукха зенаш даьд малгобекахошта lаламо. Дукха балаш денад царна. Гуйре тlаккхачалехьа тхов-кlийле вlаштlехьъяккха езаш ба уж.

Республика правительства решенегlа «Алханчуртский» совхозе 130 гектар лаьтта къоастадаьд хатар хиннараштa Малгобекски горисполкомо. Кхерамеча зонера 900 дезал lоховшаргба цига баха. Уж лаьтташ хlанз наха дlадекъаш да.

— Дика моттигаш я тхона къоастаяьраш — йоах Боков Ювназа — Хlара дезала 12 сотка хула участок лу. Цудухьа нах а раьза ба. Хlаьта цу балха юкъе цхьадола кхоачамбоацараш а нийслу. Сесагацара къаьстава 36 шу даьнна Хаматханов Мухьмад. Цунна луш дац лаьтта. Хlанз больнице уллаш ва из, хlаьта цигара араваьлча ваха моттиг йолаш вац.

Хьагучох, республика ерригача районашка хатар хиннача наьха проблемаш къоастаеш я. Амма, сихха дlабодац из болх. Шоай гlулакхаш мела леладу моттигерча lаьдала викалаша. Наха тlаккхаьча хатар тlазцаш а кхетадеш а бац уж, цудухьа лерттlа йоакхо еш а бац.

Безам бацар из ала, цхьабакъда дуккхача моттигашка хатар хиннарий проблемашка бюрократий оамалагlа хьеж хьакимаш, адамий оамалагlа хьожаре бакъахьа бар-их уж.

В. ДАВЛЕТУКАЕВ.

ГУДЕРМЕСЕРЧА НАХА — НОВКЪОСТАЛ

Хатар хилар дукха ха йоацаш вай республика районашта — Ножай-Юрта, Советски, Ведана районашта, города Магlалбика. Лаьтта такхаш мохк аьгар аьннад цу моттигашка хиннача lалама хатарах «Правда» газето. Цига бахача наьха боахамаш, цlеной дохадеш доккха зе даьд, бакъда ирaза, нах лозабаь, боабаь хlама хиннадац. Бакъда, гудермесски досаафовцаш цу сахьате оарцагlбаьлар, цар кулгалхочо Ш. Хадизова шоаш гулдаь ахча, маькх, кхыйола кхачан продукташ йихьар Ножай-Юрта районе лаьтта текха боахамах бехача наха.

Дика оарцагlъяьлар царна Гудермеса цхьайолча предприятей коллективаш а. Царех эггара хьалха оарцагlъяьлар общественни кхачан комбинат, цун директор Х. Геземиев. Ши эзар сом гаргга ахча дахьийтар. Цу предприяте администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша массаза а иштта сиха новкъостал ду цхьа хатар ийккхача наха, юстара хилац иштта хlама эттача. Ножай-Юрта районе из хатар хила массехк ди хьалха цу комбината коллективо Афганистане тlем тlа байнача бlухой - интернационалистий дезалашта делар 960 сом ахча — шийна 1988 шера йиъалагlча квартале йоагlаш хинна преми.

Хатар хиннача наха Гудермеса бувзама болхлоша 400 сом, Гудермесски универсальни торга коллективо 120 сом ахча дахьийтар, хlаьта наха шоаш денна lоадаь 600 сом а дахьийтар.

Р. ТУРЛУЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР сийлен цlераш ялярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Халкъбоахаме дика гlулакхаш карагlдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи

«Нохч-ГIалгIай АССР бытови гlулакх дара заслуженни болхло»
яха цlи лойла:

Зармаева Таус Хасановнана — «Чечингшвейбыт» объединене барзкъаш доахачунна.

Ковалева Татьяна Владимировнана — «Чечингшвейбыт» объединене барзкъаш доахачунна.

Тарамова Камиса Абубакаровнана — «Чечингшвейбыт» объединене барзкъаш доахачунна.

Эсnурзаева Аята Тунжахаевнана — «Чечингшвейбыт» объединене барзкъаш доахачунна.

«Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни машиностроитель»
яха цlи лойла:

Аванесов Леон Карапетовича — «Красный молот» завода № 3 йолча сборочни цеха слесара.

Осипов Владимир Михайловича — «Красный молот» завода № 3 йолча сборочни цеха испытатела.

«Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни экономист»
яха цlи лойла:

Чевычалова Зинаида Никифоровнана — «Грознефть» производственни объединене «Октябрьнефть» НГДУ планово - экономически отдела начальникана.

«Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни энергетик»
яха цlи лойла:

Стюрков Владимир Андреевича — «Грозэнерго» объединене Малхбузен электрически сетей Наурски РЭС начальника.

«Нохч-ГIалгIай АССР транспорта заслуженни болхло»
яха цlи лойла:

Грицутин Иван Ивановича — Гудермес станце локомотивни депо подвижной состава ремонт яра слесара.

Лысенко Владимир Петровича — Гудермес станце локомотивни депо тепловозеи электровозеи машиниста.

Одаев Мовсар Хасановича — Гудермес станце локомотивни депо тепловозеи электровозеи машиниста гlончана.

Попов Вячеслав Ивановича — Гудермес станце локомотивни депо электрооборудованена ремонт еча слесаря-электрика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1989 шу 3 май.

◆

«Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни художник» яха сийлен цlи ялярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика изобразительни искусство дегlайоалаеча дика гlулакхаш карагlдувларахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни художник» яха сийлен цlи лойла **Ломтюгин** Николай Федоровича — П. Захарова цlерагlча Нохч-ГIалгIай изобразительни искусствай музея художника-педагога.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1989 шу 3 май.

◆

«Нохч-ГIалгIай АССР Iилман заслуженни деятель» яха сийлен цlи ялярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Iилман балха тlа дика гlулакхаш карагlдаларахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР Iилман заслуженни деятель» яха сийлен цlи лойла **Дорогочинская** Виктория Акивовнана — «Грознефтехим» НПО Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института мехкдаьтта тохкеи электрообессоливани яреи лабораторе заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1989 шу 3 май.

◆

Нов. А. В. Шаршавыхна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Дуккхача шерашка партийни советски органашка беркате къахьегарах, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарах Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Шаршавых** Александр Васильевича Нохч - ГIалгIай КПСС обкома организационно - партийни кадрови балха отдела заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1989 шу 28 апрель.

Кагирхой кулгалхо

Наьсареча кагирхошта юкъе наггахьа саг хургвац СПТУ-14 комсомола комитета секретарь Бекова Султана Аза ца йовзаш. Районе моллагІа комсомольски мероприятеш чакхйоахача юкъе дакъа лоацаш го йиш я из. ХІаьта кагирхоша салоІаш йоаккхаш йолча хана, цар берригa тернам Азайна тІабода. ГІалгІай, эрсий ІаьдалагІа пандар локхаш, чІоагІа самукъадоаккх Азас.

Бакъдар дІаоалаш, Інмерза, тІанйца гІулакх дІачакхдоаккхаш, иштта кхы а дика оамалаш цунах йоахкаш хиларах, дукха еза из районерча кагирхошта.

Диъ шу гаргга ха я СПТУ-14 комсомольски организаце кулгалхо Аза йола. 1982 шера тІехдика Наьсарера № 2 йола юкъера школа чакх а яьккха, музыкальни школе хьехархо йолаш болх бу цо. Цул тІехьагІа, советски торговлен техникум яьккхар цо. 1986 шера СПТУ-14 комсомольски секретаралла хорж Аза

«Хала дар сона комсомольски болх бе йолалуча хана, — йоах Азас. — цхьабакъда, хІанз теша а тешац комсомола юкъе йоацаш сай вахар дІагІоргдар аьлча». — Цох ха йиш я Азайна ший болх чІоагІа дукха безилга. Бакъдар аьлча иштта цун уйлаш хилар тамаш а яц, хІана аьлча дункхача дезала юкъе хьалкхийнай из. Султанен Фатимайн вІаштІехьдаьннад хьалкхе а вась, цхьаитта дезалхо нийсача новкъа вакха.

«Кагирхоша училище йоаккхаш Іомабаь, хьайица кхетам чІоагІа накъабаргба царна дІахо вахаре шоай моттиг хьалацара, наха пайдане хилара» — йоах комсомольски секретара Бекова Азас. Из нийса а да. хІана аьлча, сага оамалаш, цунна дуне довза, ший кхетам чІоагІлу ха я уж дешащ бола ха. Дика оттабаь ба училище интернациональни болх. Цу гІулакха шоай клуб а я кагирхой. Тоъал ха я цар Къулбаседа - ХІирий АССР Пригородни районерча № 6 йолча СПТУ багІача кагирхошца доттагІал леладу. Азас кулгалдеш йолча комсомольски организаце хьайийлла «Поиск» яхаш цхьаькха клуб я, шоай тІема сийлен музей а йолаш.

Дика оттабаь ба укхаза культмассови сектора болх. Училища командас даькхад укх шера «Трудовые резервы» яхача республикански Совета хьалхале яккхара хиначa шахматни турнире цхьоалагІа степень йола диплом.

Ший ха ца йоала хІама а дахьаш каст-каста дагаяла йоагІа райкоме Аза, — яхаш дийцар ВЛКСМ райкома болхлочо Цолоева Зарас. Ше лаьрхІар дІачакхдоаккхаш, халачох бІу ца къажаш, кагирхошта самъердане хургйола оагІув лехаш хьайоагІа из.

Тахан атта дац мехка яьржача перестройкас дІадеххача бесса толаме болх бе а ваха а. Ший болаш бола низ а хьивар а кхо ца деш хьайоагІа тахан СПТУ-14 комсомола секретарь Бекова Султана Аза.

У. САПРАЛИЕВ.

Советаши вахари

Хьанаб бехк?

Сунженски района Орджоникидзевски станице дІачувоалача, эгтара хьалха хоалуш бар станица йІоаххала хьалбода беха никъ, иштта деха нйрча даьнна гІаш лела наькъаш а да.

Хьувкъам чуэца безаш йола ха гаьна яц, хІаьта цу наькъашка гІолла дІадахьа дезаш дола ялат, зе а доацаш, заготконторе дІакхоачаргда аьлча шеко йолаш да.

Иштта тернам а боацаш, бехктокхам а ца хеташ паччахьалкхен рузкъа доадераш нийслу вай вахаре.

Сунженски районе хьаьнала къахьегаш боахкача наьха берий йоакхо еш яц: кхоачам боллаш моттигаш яц берий бешамашка, яслешка. ХІаьта микрорайоне хьайийллачул тІехьагІа, кхыметтел цхьан шера а болх бе таро йоацаш дІакъайла латт берий беш. Дукха рузкъа дІадахад цу гІишлонга, малав из гІишло иштта хьалъяра бехке вар, хьангара деха деза цунах дола жоп? Хацтеш районерча кулгалхошта, вай хьалха ма аллара, бераш дита моттиг ца хилар бахьан долаш дукха ноаной балха боацаш цІагІа багІилга.

Из цхьа гІишло хинна Іац цу тайпара телха. Дукхача шерашка «тоаеш» лаьтта йола районни центральни больница терапевтически корпус тоаяь яьнначул тІехьагІа специалисташ (лораш) раьза боацаш хІанз а тІехьа хьа ца эцаш латт. Станице бахача наха дага а ягІац жавкх йоттача завода лаьрхІа йола гІишло хьалъе йолаяь, хІаьта къаьнача заводо йотташ йола маькх во я яхаш дукха лоткъамаш ду бахача наха. Цкъа санна дуккхаза а бехктокхаме нийзаб завода болхлой йотта маькх во хилар бахьан долаш. Сога хьаттача, беррига бехк болхлой бац. Завода помещени а оборудовани а тиша хилар да бахьан.

БоагтІача боарамагІа болх беш яц ДРСУ а. Цунга йолаш йола техника цхьаяр тиша я, вож цхьацца йола оатхалаш дІа а яьха, латташ я. Хьалха управлени хиннача цох хІанз участок хиннай. Цу организаце балансе йола улицаш массаза а тоаеш а я, хІаьта массаза а еха а хул. Шера цкъа цар из дика тоайоре, цох кІезигагІа ахча дІагІоргдар, района а хургдар кІезигагІа зе. Вай хьалха ма аллара, хьувкъам чуэцача хана Рабочая яхача улицагІа хьажкІийн кІийн буртигаш лехьабеш котамаши гІажаши хургьяцар, лелаш йолча мукъ кхухьача машинашта новкъарле а еш. Цигга хоалу вайна мишта ду цхьаболча наха къахьегамхоша хьадаь долча хІаман хьурмат.

ТІемен къахьегамен ветеранаша цкъа санна дуккхаза а дувца увттадаьд станица хьалащ во хилара дош. Цу хьакъехьа исполкомо цхьацца боахамий кулгалхошка отчеташ яйтай, уж кхоачамбоацараш дІадахара хьадда де дезар белгалдаьхад, йоах стансовета председателa Пархомина, бакъда, боахамий кулгалхоша из кхоачаш а теркал а дац.

Боахамий кулгалхошка отчеташ яйтарах, мероприятеш увттаярах, дукха дувцарах, тоалургдий-те гІулакх? Боахамий кулгалхоех стансовето бехктокхаме ээарех малагІа ва?

Станица социально - экономически дегІайоалаяр цу территоре тІа йолча промышленни предприятейи колхозийи кулгалхой кара да. ХІаьта «Красная Армия», «Победа» яхача колхозаша шоай таронга хьежжа дакъа лацац цу гІулакха юкъе. ПМК-7, ПМК - Сунженски яхача предприяте кулгалхоша нов. М. Накастхоевеи Шахбиевеи пІелг пІелгах техабац станица хьалаш тоадеча. Уж санна бараш кхы а ба. Бакъда, цу предприятешка, колхозашка, шоай низ а хьинар а кхо ца деш къахьегаш бола нах цу станицера болга дицде-м дезацар вай хьалха биншача кулгалхоша.

Юрт социально - экономически дегІайоалаяра динза даргдоацар да Інлма-техническа прогресс сихъелга, вешта аьлча, керда техникеи технологии юкъейоалаелга, продукце дикал лакхъелга, материальнии энергетически ресурсаш кхоелга. ТІанкха таро хургьяр вай хано дІадеххача тайпара керда школаш, берий бешамаш, яслеш хьалъе, иштта цунца кхоачашдергдар наьха кхыдола хьаштащ а.

Уж тахан мара хазанза доаца дешаш а дац. ХІаьта фу ду станицерча боахамий кулгалхоша уж вахаре юкъедоаладара? Из вай хІанз гойтаргда. БоагтІача боарамагІа тІахьожам ца лоаттабаь хилар бахьан долаш хьалъеш йола гІишло ханал тІехьатетт. Масала, иштта я вай хьалха йийца хлебозавода лаьрхІа йола шерагара шерага а ювлаш хьалъеш латта гІишло.

Иштта «Победа» яхача колхоза, шишша квартира а йолаш хьалде лаьрхІа дола кхо цІа, хьал ца деш дисад. Шоай болхлошта лаьрхІа цІенош хьалдайта таро йолаш, бола райпо, сельхозхиме, РВК, ПУЖКХ кулгалхой хьанга хьежаш багІа ховш дац. Цу станице долаш дола нах баха цІенош къаьна да цу фусамашка бахача наха уж тоадара доагтІача тайпара деш новкъостал а дац. Квартираш йоацаш аргІагІа латташ 600 саг ва. Из бахьан долаш станица Совета исполкомо наха лаьтташ дийкъад. Лаьтта даларах бий кхоачам, цІенош хьалде гІишлон материалаш ца хилча? Халкъа депутатий Совето хІара шера ювца увттаеш йола проблемаш цаІаш я, хІаьта уж кхоачаш ца а еш, шерагара шерага ювл.

Иштта тІеххьарча шерашкарча плана тІа чІоагІдаьдар 1988—1989 шерашка станице централизованни канализаци ергІолаш. Таханарча дийнахьа из дош къоастаданза латташ да. Централизованни канализаци ца хилар бахьан долаш дукха хало увз промышленни, халкъа образоване, дарбан учреждениеша. Къаьстта халача хьале отт центральни больница. Кхетадеш хала да сенна увттаю уж планаш, хІана хьегабу нах хургдоацача хІамаех.

Из санна динза даргдоацар ца дича, дог даха дезий-теш салоІача зонага, лодочни станцега, Іам тоабарга, берий спортивни площадкага? Уж гІулакхаш хьадара да хинна дІаотта безам болаш цхьаккхе а вац. Валаре, станица территоре тІа мел йолча предприятешка, организацешка, колхозашка хІаранегара доагІ-доагІар Іо а дилийта, станица хьалаш тоадара гІулакх хьадайтаргдар станица Совето. ХІаьта цхьаькха-м да цу юкъе доагІаш. Станица Совета яь решени райисполкома заседане чІоагІ ца йича, боахамий кулгалхоша из кхоачашъергхиларах тешаш вац станица совета председатель Пархомин.

Хаттар отт, мичаб станица Совета лоархІам?

Т. МАЛЬСАГОВА.

Профсоюзаши къахьегама коллектива совети

ПЕРЕСТРОЙКА ТЕШШАМЕ ГІА БОАХ

Перестройкас иштта гІа бахаро новкъостал ду пятилетка дийлаІча шера НГІАССР Госагропромстрои йиълагІча автотранспортни предприяте толамаш доахача.

Автотранспортникаш йиззача боахама расчета тІа баьлар 1988 шера январе. 1987 шера 42 эзар сом мара пайда ца баьча метте хозрасчета тІа бовларах 1988 шера 120 эзар сома пайда бир цар, вешта аьлча, хІама ца эшшаш кхозза дукхагІа. ХІаьта водителийи ремонтникийи алапи 20—30 процент лакхделар. Цунга хьежжа бокххагІа бар цар къахьегамца бола безам а. Тха корреспондентага цу предприяте директора А. Плиева аьлар:

— Хозрасчетага яла хала да моллагІча а предприятена, хІаьта транспортни предприятена шозза халагІа а да. Аз ювцар я транспортни отраслена карайоацар. Масала, тха АТП-4. Ахaнел дукхагІйола автомобилаш болх бара пайдана йоацаш дІаяха йоагІаш я, цар болх бу пхийтта шу да. Бакъда, гараже я тха ремонтни группа. Болх булургболаш техника лоаттае гІерт из. ХІаьта а массе хана из чакхдалац.

Из иштта дале а кердача тайпара болх бе доладелча хьахиннар гуш да. Республика ерригача миІингашка гІишлон инертни материалаш кхухь тха водителашажагІа, аьта кхера, гІум, иштта кхыяраш. Уж ба В. Дашкуева бригадацара (из ва къахьегама коллектива совета председатель) водителаш. ХьалхагІа берригa водителаш прицеп тІехьайийза болх бе тугаш бацар, хІанз ерригa бригада а прицепаш йолаш болх беш я. ХІаьта царех цхьабараша, масала, А. Аленов, И. Албогачиев, Я. Хабилаев, В. Кузьминов, иштта прицеп тІехьа а йийза болх беш ба. Из а я перестройка цхьа белгало, — нах хІама дукхагІа, дикагІа, сихагІа де гІерт. Иштта дола хІама хьахиннад хозрасчето къахьега безам бола нах хьагучабахарах. Хозрасчета принцип я Іайха хьадечунга хьежжа алапи а эцаргда Іа, яхаш. Масала, водителa С. Янарсаева декхар кхычар дар санна доацаш кхыча тайпара да (1-ча сурта тІара вар). Из а ва республика массе а миІинге лела везаш. Цо кхухьар гІишлон материалаш яц, гІишлонхой ба. Цун автобус бІаргаго йиш я массанахьа а — юрта боахама гІишлош хьал мел еча — Наьсарен, Надтеречни, Наурски, Шелковски, Советски, Гудермесски районашка. Нах кхувлилга бехктокхаме гІулакх да. Цудухьа, Саид-Рахьман чІоаггІа хьеж ший автобусага. Цун хІама телха моттиг йий а хьежа мара новкъа араваргвац из.

Водителий тешаме новкъостий ба ремонтникаш. Автопредприяте профкома председателa Ш. Изнаурова яхачогІа ремонтниний бехкагІа техника сеца моттиг хиннаяц.

Шу а даьннадац слесарь-агрегатчик А. Черышов (3-гІа сурт) болх беш вола. Ше дикача оагІорахьара а дика специалист волаш а хьахьенхав цо. Из дошо кулгаш дола саг ва. Цо сиха а тешаме а тоаю передачай коробкаш, помпаш, гидравлика, кхыйола механизмаш.

Аренашкен лоамашкен дечa халача наькъашка, каст-каста дага вохаш ва слесарь М. Дукаев (2). Из тормозий специалист ва. ХІаьта, из механизм чІоагІа тешаме хила еза еза - йоккхача ММЗ кІоаргача чІожашка болх беча хана. Из волча хадданза хул водителаш шоай тормозной механизмаш леpттІа йий хьажа гІерташ.

— ХІанз массе а предприяте болх беш ма йий къахьегама коллектива советаш. Профсоюза функцеш шийга дІанийца йий цо?, — аьнна хаьттар аз Ш. Изнауровга.

— А, дІанийцаяц. Къахьегама коллективай советаш болхлоша шоаш хержа я. Цар дукхагІбола членаш хьалха латта а боккха сакхетам бола а болхлой ба. Цар чІоагІа новкъостал ду администрацена а профсоюзашта а предприяте цІенхаштта йола порядок лоаттаяра. ХьалхагІа болх бара тІера боаца, хьалхадаха деза нах администраце, профкомо бувца безаш хиннача метте, из гІулакх цар шоаш ду. Бракодел, прогульщик тесса витац, цунна ма доаггІара таІазар ду. Профсоюзи къахьегама коллектива совети айхха бувзам болаш болх бе безаш я.

А. САДУЛАЕВ,
тха спецкор.

Журналисташта денна совгІаташ

НГІАССР журналистий Союза правлене Президиумо А. Д. Шерипова цІерагІча дикагІболча журналистски балха республикански творчески конкурса итогаш яьй. Ахчан премешцеи республика журналистий Союза Дипломашцеи белгалбаьхаб: радикальни экономически реформа чакхъяккхара проблемаш гучаяхарах «Грозненский рабочий» яхача газета йоккхагІйола корреспондент Т. М. Гантимурова, республика къахьегама коллективашка демократии гласности шерра юкъеяр хьахьокхарах «Заветы Ильича» яхача Грозненски районни газета редактор, гІорваьннача политически общественни деятелах, Нохчийчен, Дагестанен, Бакун советски Іаьдал доаккхаш хьинаре дакъа лаьцача Мутушев Ахьматханах «Ленинан некъ» яхача газета тІа ІотІаяьннача счеркаx А. А. Шахмурзаев, «Иллеца доттагІал долчарна» яхача передачай циклах НГІАССР телевиденеи радиовещанеи Комитета редактор Т. А. Ахмадова.

* * *

Кепайоазон Дин радио Дин хьатІадоагІаш республикански, районни дукхатиражни газетий, телевиденеи радиовещанеи журналистий тоаба белгалъяьккхай Нохч-ГІалгІай АССР журналистий Союза Сийлен грамоташца. СовгІаташ даьрашта юкъе ба «Ленинан некъ» яхача газета отдела заведующи А. Т. Темирханов, «Комсомольское племя» яхача газета корреспондент З. М. Зубайраева, НГІАССР телевиденеи радиовещанеи Комитета йоккхагІйола редактор Л. М. Мартазанова, НГІАССР телевиденеи радиовещанеи Комитета редактор Л. Мисербиев, Нохч-ГІалгІай книжни издательства йоккхагІйола редактор Е. А. Куприянова, «За нефть» яхача дукхатиражни газета редактор В. С. Флоренко, «Заветы Ильича» яхача грозненски районни газета таржамхо М. К. Кузаев.

«Ленина некъ» яхача назрановски районни газета журналистий тоаба журналистий Союза Сийлен грамоташца белгалъяьккхай цу газета хьалхара номер араяьнна 50 шу дизарца дувзаденна. СовгІаташ даьрашта юкъе ба газета отдела заведующи М. З. Албогачиев, бехктокхама секретарь А. М. Беков, фотокорреспондент С. С. Пугоев.

Дицлургдоаца шераш

(Инстедоалар. Долалур 29 апреле арадаьннача газета тІа).

Тха бараш а болаш пхиаш дезалаш чуховшабаь вагон юкъе хинна Слепцовская яхача станце лаьтта бІарг ма кхоачча йІаьха эшелон. Хьалххехьа а кийчъяь теплушка-вагонаш яр юкъе аьшка герга пишкаш а латташ цаІи ахи метр лакхал долаш, теха ардакхий тархеш а йолаш.

ДІа-юха валара аьттув болаш яцар вагона че. Пlелг дІачуІотта моттиг йоацаш нахах а хІамаех а йизза яр. Вагоначура аравувла сайна аьттув хургболчча сай дезала юхе дІанийсвелар со. ХІамаш йоацаш, шовзткъа гаргга саг вар вагона чу. Къаьстта халагІча хьал тІа бар дукха бераш долаш бараш. Итт вагона тІавиллача сержанта аьлар сога, шоай вагона тІа порядок лелае декхарийла вола староста хьо ва, аьнна. Цо ца аьлча а ховра сона-м сайна тІалаттар зІамига дукъ доацилга, боккхийча наха, исташта, бераштa гІулакх а Іунал а эшалга. Дика денал а хьинар а долаш вола новкъост хилар сона Дербичев Халийла Махьмад-Гирех. Тха бараш санна дукха дезал бар цар а. Тхо шиъ вар вагона чу мел хиннараштa гІулакх деш хиннараш.

Тхо вагона чу дІанийсделa дукха ха яллехьа лоа делха доладелар. Цу феврале, ткъаьи кхоалагІча дийнахьа, эггара хьалха дуллаш дар из. «Даьла эгІазал я-кх, ІотІаелхаш», — йоахар тха вагона чу нийсвеннача, дезалах къаьстача Лакха-Новререча воккхача саго. — Доллача хІаманга низ кхоачащ ва-кх».

— Хьанна ІотІаелхаш я из эгІазал, — хаьттар воккхача сагага дехьен-сехьен нара тІа ваьгІача тхацигарча шин къонахчо, — вайна-м елхац из.

— Елхац даьра вайна-м! — йоахар ший йІаьхача можах кулгаш а хьекхаш, къонахчо, — вай бехк а боацаш, низагІа мехках доахараштa елх-кх. Тахханалца хІана ежащ вай мехка цхьа лай чоалпа Іо?!

— Ше селла чІоагІа низ болаш хилча, укх унзарча новкъа бераши истийи бахийта бецаре мегаргдацар цу дала? — аьлар воккхача сагагахьа дІа а хьежа, делхача бераша дог дохадаь багІача къонахаша. — Лоа-м эшаш ма дий наха...

— Цун возалле, даьла сабаре ва, вай санна сиха вац из, жоп делар шийна хетачун тІеравала лаьрхІа воацача воккхача саго, — бекхам боацаш цхьаккха а хІама дутаргдац ше, аьнна да даьла дош.

— Вайна санна эш из сабар, — аьлар эттача хьало эгІазвнга вагІача Халата, — вайх хургдар хинна даьлча. Хезадеций хьона, моцагІа ши пхьу вашагІа летача хиннар. Сабарде де Іа, яьхад эшаш латтача пхьара дас, са пхьу эгІазбахийта Іа. Пхьу эгІазбаха балалехьа тІа мел йола мос а дІаяьккха бита6...

Сайренгахьа ме ласта, Іоделха лоа а дукхагІа хулар, вагонашка чу шийлагІа а хулар. Тхой ма хулла, вагон йІайхагІа хургйолаш, ювргІаш а ферташ а хьалъетташ, чакхса мел доагІа моттигаш дІакъувлащ дар сон Махьмад-Гирии. Эшелон дІайолаеннaчул тІехьагІа из дехалагІа хургдолга ховра тхона. Из болх баь а даьнна, оаха пишк лотаяь дукха ха ялалехьа, йолаелар тха эшелон. Грозный йолча оагІорахьа йолаелар из, хьалхагІа ховш дацар из мичахьа ерзаргья. Юкъерча Азе даха мег, цхьабараша йоахар. СибарегІа е Казахстане даха мег, яхаш шоллагІчар дувцар.

— Шийна лайча, ер цІерапошт юхахьовзае а йиш йолаш ва-кх даьла, — йоахар Лакха-Новререча воккхача саго, тхьовра санна можа тІа гІолла кулг а хьекхаш. — Ер дуне хьакхеллача хана денз. Адам-пайхамар хьакхеллача хана денз ца хинна хІама ма дий ер.

— Да-м иштта дар из, воккха саг, цхьабакъда, хІанз укх сахьате йолча хана вай кхел Сталинен, Берияйн, НКВД бІунеи кара да мотташ ва-кх со, шоай безам бар де йиш а йолаш, — дешаш доаладир, доккха са а даьккха, воккхача сага юххе ваьгІача Халата.

Бахьан фу дар а хац, Грозне латташ ши сахьат гаргга ха яьккхар тха эшелоно. Айса оттаяь наьха список а дІаелар аз, сержанта-десятивагонника аларах. Из вар тха эггара гаргагІара вола хьаким, сона гучадьннaчох, эздел долаш, дог кІаьда долаш эрсе вар из. ТІехьагІо, тхо Чкалове (Оренбурге) кхаьчача гучадаьлар сона из цигара хилар. Цига, станце, гаргара цхьа машиннаькъахо а кхийтта, чІоагІа безаме, вІаши мархІа а беттaлуш, зерат хилар цар. Тха вар санна вацар тхона эгІахьарча итт вагона тІавилла хинна сержант. Гаьнна дІахозар цун цІимхара оаз. Хьагора из наха бирса тІачувхар.

ЦІаккха а бицбала йиш йолаш никъ бацар из. Массане а дика кхетадора этта хьал. ЗІамигачар а боккхийчар а кхетадора из. Цхьаккха а саг паргІата вуташ дацар «Сендухьа?», «Фудаьд аьнна?» яха хаттараш. Бахьанаш малагІаш да ховш дацар. Цхьабакъда, уж вІашагІдехкараш цу хана дерригача адамашта кхерам лоаттабаь НКВД хьакимаш болга дика кхетадора дукхачар. Са сай уйлашкара цІаккха а дІадоалаш дацар из. Сона а боккхагІа мел бараштa а дика дагайоагІар НКВД а ВЧК а историен Іаьржа оагІонаш. Дика дагадоагІар ткъаьи иттлагІа шераш. Лувцаш чубийхка хІама гунахьа доаца нах, юртахой, гаргара бараш, кулакаш ба яхаш юкъерча Азе дІаахийта дукха дезалаш.

Сталинах а цунна гонахьа хиннарех а тешар. Селла къиза Іазап бІарччача къамашта тІаоттадергда моттацар цхьаннена а. «Дас даьчох воІо а воІо даьчох дас а жоп лац» яха Сталина дешаш а дар дегчура тешам хьаллоаттабеш. Хийлане оалар: «Сталина ше ма дарра ховш хургдац ер, шийна дІахьалхашка дилларех тийша а тийша, могадаь хургда-кх цо вайна ер Іазап тІаоттаделга...»

Дукхачарна хацар Сталин дуккха хана денз, деррига а партен а пачхахьалкхен а Іаьдал шийна каралаьца, дуккха эзараш хІама гунахьа доаца нах хІалакбеш хьавоагІилга, цІи хеза парте а пачхахьалкхен а болхлой, полководцаш, эскара кадрови эпсараш, парте а, советски а, боахама а болхлой, массе къамех бола гражданаш цун пурамийца НКВД болхлоша лувцаш чубийхкалга а дІабаьхалга а.

Цудухьа хетар цхьабараштa, доахан санна теплушкашка чу а бехка, гаьнача мехка дІабугача хана, шоаш новкъара юхаберзабергба аьнна, новкъара ца берзабой а, дІакхаьчача, гІулакх техка а техка, юха цІаберзоргба аьнна.

Цхьабакъда, со а, хетаргахьа, кхы дуккхабараш а уйлаш кхытайпа йолаш бар. Дика гуш дар нохчели гІалгІайли хьалхагІа Поволжьера немций, гІалмакхой, балкхарой, кхарачой мехкех баьхалга. Дика кхетадора, уж ийрча акцеш тІема духьала латтача хана чакхъяьха хилар. ВІалла дего къоабалдеш дацар сталинско - бериевски зама мел йолча хана мехкех даьхача къамий бокъо хьалтІаяргхилар... Атта никъ бацар мехках баьхача наьха бахьа безаш хиннар. Дукха бар могаш боацараш, боккхий нах, бераш. Іунал а лаьрххІа дола гІулакх а эшача бераша, цамогаш бараша совъяьккхаяр нахагара гІайгІа. СихагІа дІахьожадьча дІакхоачилга дезаш вар массава а. Дика дага доагІа сона Чкалове (Оренбурге) тхоаш дІакхаьча. Станцерча массадолча наькъашка латтар вайнах дІабугаш йола эшелонаш. Сан Махьмад - Гирей декхар дар кІор Іалашбари йоккхача станцешка хиннача специальни пункташкара дІайха даа хІама кхахьари. Махьмад-Гири кІорага а вахийта, ший яй а нйца дІайха даа хІама долча вахар со. Йоккха моттиг яр кухня чухиннар. Дукха бар даа хІама хьалуш хиннараш. Сона даа хІама хьаденнача, хетаргахьа, шовзткъеи итт шу даьнна хургйолча эрсий кхалсаго хаьттар:

«Кагий бераш дукха дий шуца, Кавказерча къамий дукха ма хулий уж?»

— Да, — жоп делар аз. — Со воккхагІа а волаш ворхІ бер да тха а. Эггара зІамагІа дола шиъ кхо шуи ялх шуи даьнна а долаш. Вешта, тха вагоначу-м наькхах доахка бераш а да. Кхыча вагонашка а кІезига дац.

— Бераш а, унахой а, боккхий нах а хала ба-кх иштtача наькъ тІа лелабе, — йоахар, корта а лестабеш, кхалсаго. — къоначар-м сатохаргдар. ХІама дергдац, кастта дІакхоачаргда шо. Казахстан климат унахцІена йолаш моттиг я. ДІакхаччалца бераш лораде деза оаш, шел ца долийташ.

Дега лоІам беш дар из дег тІара доагІа мугІаречa эрсий кхалсага къамаьл. Цу бІаьхача новкъа кІезига беттабаланзар тхох бІарччача къаманга кхаьча сагото дика кхетаеш бола, дог-уйла цІена дола нах.

ИислагІча дийнахьа, Іуйрийна сецца, Іокхаьчар тхо Кустанайски области центре, Кустанай яхача городе. Дукха нах бар гулбенна, граждански а НКВД а формаш тІа а ювхаш. Лораш тІабола машенаш а грузовикаш а яр. Эггара хьалха цамогаш бараши бераш дола дезали дІабига беза, яхаш дар деш хинна къамаьлаш. Шийла яр. Пхийтта-ткъо градус хІаьта а хургйолаш. Вагонашка хиннар дацар араха. Дукха бераш хилар бахьан долаш хьалхарчарца городе дІадигар тхо а тха вагоначу хиннараш а. Учительски института цІеношка нийсделар тхо а тхоца кхыбараш а. Дуккха а шерч доахка соалозаш латтар цІеношта хьалхашка, районашкара нах дІабига хьаяхкийта. ДІоах а денна, са а леІа, хІама дна даьлча, районашка дІа-юха хьежаде доладир тхо. Тхои веший дезали, даьвеший виІий дезали Убагански районе хьожадир, Анастасьевский яхача юрта. Кховзткъеи пхийтта километр гаьна хиннаяр из областной центра.

Саррахьа райцентре дІакхаьчар тхо. ЦІайза ена сайре яр из. Райцентра юкъе гІолла чакх а даьнна тхо дІадоладелча, бераш делха доладелар, шелал ца лоалуш. Ткъаьи пхиъ километр никъ бе безар юрта дІакхача. Кхаь соалозашца ши зІамига саги Бабич яхаш цар бригадири вар. Бригадирага аьлар аз, берий гІулакх вІаштІехьдац, укхаза, райцентре бийса ца яьккхача дІадаха чот яц, аьнна. ДІакорзагІваьлар тха транспорта тІавилла хьаким. «Шерч лергда, — йоахар, — дІадилла хІама дац, тховсар цІакхача деза, фуннагІа дале а».

Нахал дезагІа мичад уж шерч яха къамаьл вІалла дІатІаэцаш вацар колхоза бригадир. Геттара гІулакх къовсамга даьннaчул тІехьагІа, НКВД районни отдел йолчахьа соалозаш дІахьовзайир колхозни бригадира. Из хьалха а волаш шаккъе а отдела начальника заместитель волча дІачудаьлар тхо.

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ—ЛЕРХIАЧУНГА

1989 шера цхьоалагIча квартале Къулбаседа Кавказа автономни республикаша лелаяьча социалистически яхьа итогаш

Вежарашха йолча Къулбаседа Кавказа республикашка беррнгача вай мехка а санна деррагIа чакхбоаккхаш ба экономике социальни переориентаци яра никъ, производственни аппарата реконструкци яреи технически из эрга... гаяккхареи боарамаш шерлуш доагIа. Йиззача боахама расчетаген самофинансированеген дуккха предприятеш, объединенеш, организацеш йовлара хьалашка Къулбаседа Кавказа республикай халкъа боахаме белгтала позитивни хувцамаш хулаш латт. Соахка цхьоалагIча квартале хинначунца нийсбича промышленни продукце боарам (Нохч-ГIалгIай АССР-гара дIанкххарашка) лакхбеннаб, промышленносте къахьегама овсарле лакхъеннай, тIех кхоачашъяьй халкъа эша товараш хьадара заданеш, хьайбай продукци кийчъяра боарам лакхбеннаб, лакхъеннай розничнн товарооборот пачхаьалкхен а кооперативни а торговле, бахача наха ду гIулакхаш дукхагIа да.

Цунца цхьана вежарий республикай экономика дегIайоалаяра даькъе эшшаш йола динамизин эффективности яц. ХIанз а йолаш я бахача наха хьатIадоагIача ахчан пайдаштеи товаращца уж Iалащбаран юкъера диспропорци. Продукци лоаттаяра дола договорни декхараш кхоачаш ца деш а я промышленни предприятеш, боарраме болх беш яц республикай агропромышленни сектор а.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1988 шера цхьоалагIча квартале хинначунца нийсбича промышленни продукце боарам лакхбеннаб Къулбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой, Дагестански АССР-ашка. Нохч-ГIалгIай АССР-е из лохбеннаб 2,8 процент. Еррнгача республикашка къахьегама овсарле лакхъяра темпаш тIех хиннай производства боарам дегIабара темпаел.

Нохч-ГIалгIай АССР промышленни предприятей дуккхача коллективаша дикка дукхагIа продукци арахийцай, къахьегама овсарле лакхъяьй. Иштта, «Промавтоматика» НПО опытни заводе 75 процент лакхденнад продукци арахецилга, хIаьта къахьегама овсарле 17,9 процент, «Пищемаш» заводе йоагI-йоагIачоа аьлча 51 а 41 а процент, Нохч-ГIалгIай карьероуправлене 22 а 38 а процент, Грозненски экспериментально-механически заводе 15 а 20 а процент.

Промышленни продукце дукхагIа дола тайпаш арахецара пачхаьалкхен заказаш кхоачашдаьд.

Вежарий республикай индустре болхлой планал тIех йолча чота тIа дикка дукха мехкдаьтта, металл, машинаш, оборудовани, гIишлон материалаш я.

Халкъа эша товараш дукхагIа арахийца дале, баха нах цхьадолча кхачан продукташца Iалашбелга хIанз а чIоагIа низткъала долаш дус.

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА 1989 ШЕРА ЦХЬОАЛАГIЧА КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

(Проценташ).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Потребителашцарча договорашка хьежжа госзаказагIа продукци лоаттаяра план кхоачашъяр	99,1	99,7	99,9	99,4
Соахка укх хана хинначунца нийсдича дегIаахара темпаш:				
Продукце боарам (балхаш, даь гIулакхаш)	97,2	105	106,5	102,5
Къахьегама овсарле	101,1	107	109,4	105,4
Халкъа эша товараш арахецара план кхоачашъяр	108,1	109,7	108,5	106,5
Пайда баккхара план мел кхоачашъе тарлу	104,3	98	101,3	99
Продукци лоаттаяра план кхоачашъяьнза йола предприятеш	19	9	4	11

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Кхашка бIаьстан балхаш деш латт, карарча шера хургболча хьувкъама лард йоллаш, хьайбаш Iангара даьха доалаш латт. Хьайбашн оадхазараши пачхаьалкхенна дIадалара планаш еррнгача автономни республикаша кхоачашъяьй. Шура дIаялара план кхоачашъяьй Къулбаседа-ХIирий АССР-гара дIа мел нйккхараша, фуъаш дIадалара план — Нохч-ГIалгIай АССР-гара дIа мел нйккхараша.

1989 ШЕРА ЯНВАРЕ-МАРТЕ КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАР.

(Проценташ).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка укх хана хинначунца нийсдича дулх даккхар	114	95	115	97
Соахка укх хана хинначунца нийсйнча валови шура яккхар	98	95	112	99
Соахка укх хана хинначунца нийсдича гулдаь фуъаш	52	96	94	105

Еррнгача республикай хьайбаш леладераша, Черсий-Балкхарой АССР-гара дIа мел нйккхараша детташ долча доахани яхкаш йолча котамийн продуктивность лакхъяьй.

1989 ШЕРА ЯНВАРЬ-МАРТЕ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ КИЙЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Хьайбашн оадхазараши	105	115	125	106
Шура	100,5	91	110	100
Фуъаш	48	103	128	116
Соахка укх хана хинначунца нийсдича хьайбай продукташ кийчъяра боарам:				
Хьайбашн оадхазараши	101	106	116	99
Шура	96	92	110	101
Фуъаш	46	84	97	111

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

Капиталовложенеш — лакхача темпашца производство шеръяра керттера источник а лард а. Автономни республикай гIишлон организацешка чуйнна болх бу боахам лелабара керда методаш балха юкъехувлаш, къахьегамен технологически дисциплина чIоагIъеш.

Цхьабакъда, хIаьта а гIишлон организацешка дIададанза да дуккхача объекташта кIезиг-кIезига капитальни вложенеш дIа а хьежаеш керттера фондаш, производственни мощносташ болх бе йолаялийтара планаш кхоачаш ца елга, дуккха объекташ хьалъяь яхара ханаш телхаю, мела лел наха чуIе цIенош хьалделга, балха дикал а яц хила еззача тайпара лакха.

ГIИШЛОН ОРГАНИЗАЦЕИ БАЛХА ХЬОКХАМАШ.

(Проценташ).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Керттера фондаш болх бе йолаялийтара план кхоачашъяр	5	7	7	7
Соахка укх хана хинначунца нийсдича керттера фондаш болх бе йолаялийтар	113	170	84	93
ЧуIеча цIеной юкъара площадь болх бе йолаялийтара план кхоачашъяр	0,3	20	11	17
Соахка укх хана хинначунца нийсдича чуIе цIенош хьалдар.	2,2-зза	4,7-зза	77	81
Капитальни вложеней лимитах пайда эцар	14	15	17	16
гIишлон-монтажни балхий лимитах пайда эцар.	13	16	17	16
ЧуIе цIенош хьалдеча капитальни вложеней лимитах пайда эцар	10	18	16	17

Дукха ха йоацаш Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода ЛЧ-35 яхача установке капитальни ремонт яьй. Дика хьокхамаш долаш къахьег вокхагIволча оператора Виктор Александровича Сырыгина смена коллективо. Цига къахьегама а технологически а дисциплина дика лелаю, хIаравар ше бехктокхаме лоархIаш ший декхараш кхоачашдеш ва. Дикка доккха дакъа юкъе а хьош завода коллективо хьокхамаш дикагIа хулийташ къахьегарех ба мари сесаги КузьмингIар Сергей Григорьевичи Светлана Васильевнеи. Царех оал аргIанара болхлой династи хьахулаш латт, аьле.

СУРТА ТIА: вокхагIвола оператор Виктор Сырыгин ший помощникашца КузьмингIар Сергейцеи Светланацеи.

Г. КИРИЛЕНКО сурт.

ТОРГОВЛИ

Бахача наха торговн гIулакхаш делга тоадара тIадерзадаь мероприятеш чакхъяьхай Къулбаседа Кавказа автономни республикашка. Товарооборота юкъарча боарама план кхоачашъяьй еррнгача республикаша. Торговн болх дIахо шербеш я общественни кхачан кооперативаш, торгово-заготовительни кооперативаш.

Цхьабакъда, хIаьта а отрасле долаш да цIенхашттара кхоачамбоацараш. Кхоачам хиллал Iалашбац баха нах дулхен шурийн продукташца, кондитерски изделешца, шекарца, кога гIирсаца, барзкъий дуккхача тайпашца, барзкъаш дуттача средствашца, н. кх. дI.

РОЗНИЧНИ ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР, ЦУНЦА ОБЩЕСТВЕННИ КХАЧА А ЛОАРХIАШ.

(Проценташ).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Розничнн товарооборота план кхоачашъяр	100,8	100,2	102,7	106,3
Соахка укх хана хинначунца нийсйнча	107	106	111	109

Общественни кхачана оттаяь план кхоачашъяьяц алхха Нохч-ГIалгIай АССР предприятеша.

БАХАЧА НАХА МАЬХАГIА ДУ ГIУЛАКХАШ

Шоай болх эргабаьккха тоабеш я бахача наха бытовой гIулакхаш деш йола предприятеш, шерлуш доагIа бахача наха маьхагIа предприятеша, организацеша деча гIулакхий ассортимент. Цо гIо ду балха ха йоаелга кIезигдара, тайп-тайпара гIулакхаш наха дайтара.

БАХАЧА НАХА МАЬХАГIА ГIУЛАКХАШ ДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

ПОТРЕБИТЕЛАШЦАРЧА ДОГОВОРИИ ЛАРДА ТIА ГОСЗАКАЗАГЕИ ДУХХЬАЛАРЧА БУВЗАМАШКЕИ ХЬЕЖЖА ПРОДУКЦИ ЛОАТТАЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

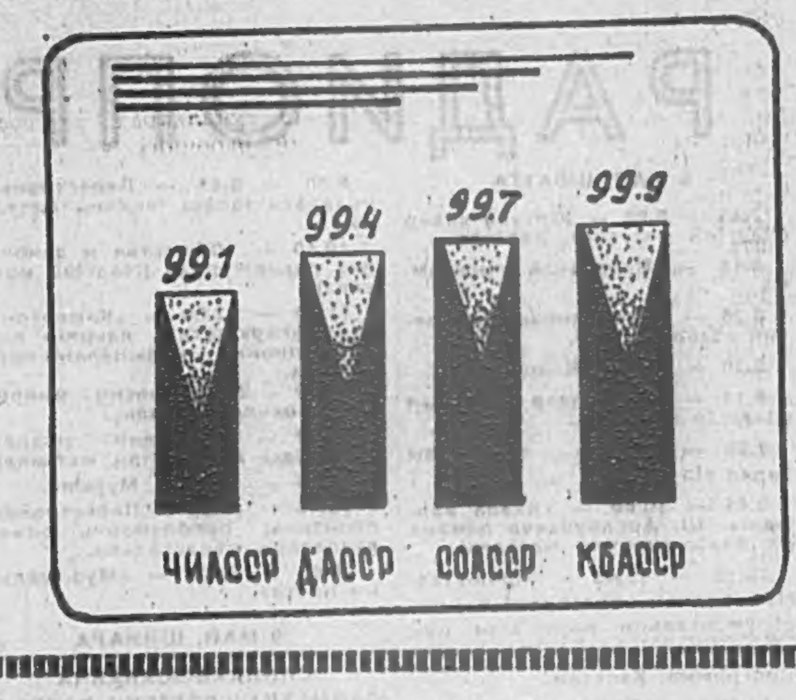

ХАЛКЪА ЭША ТОВАРАШ ХЬАДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

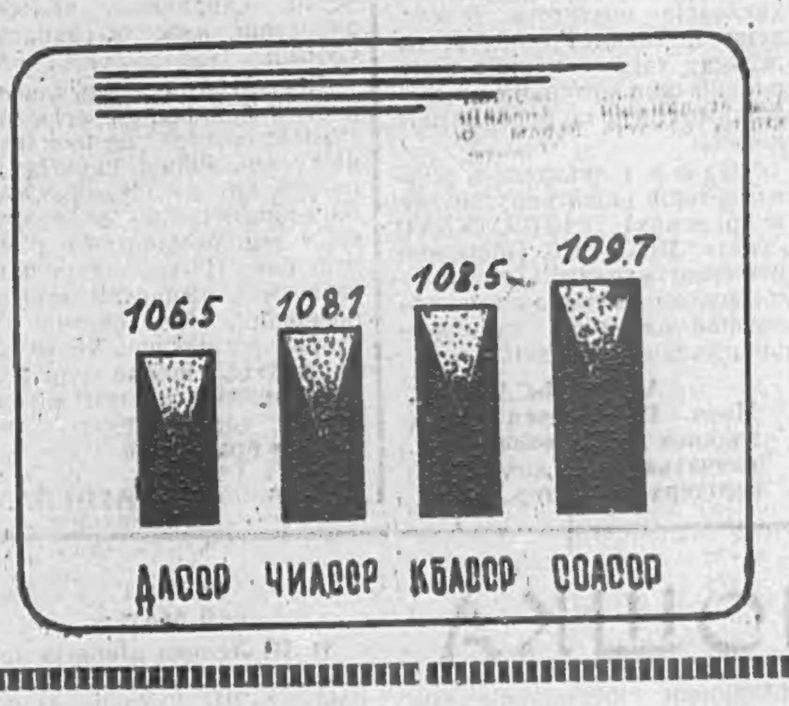

СОАХКА ЦУ ХАНА ХИННАЧУНЦА НИЙСДИЧА ДУЛХ ДАККХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

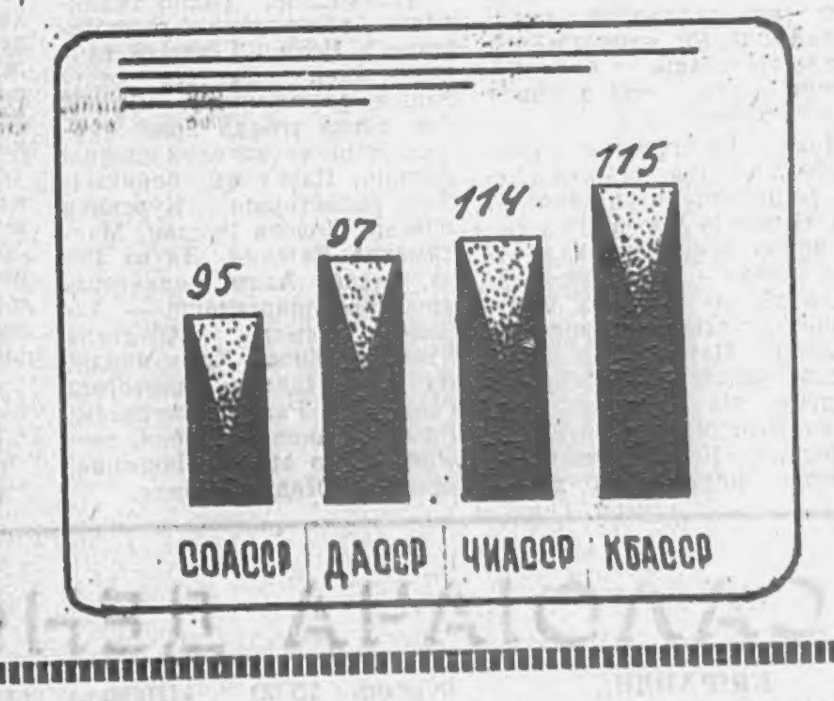

Спецпереселенций гIулакхашта вола хьаким хиннавар из, дукха ха йоаццаш, нах Iокхачалехьа хьожаваь. Бабича геттара кIомдаь дIадийцар тха дов, со а соцара новкъостий а бехке а беш, сох латаргболаш бар ёраш а яхаш. Ший шерчий гIуланх а дийцар. Хоадам боллаш лаьрхIа вар со вокхагIа волча лейтенанта (тIехьагIа сона вайзача Смородин Алексей Васильевича) тхоаш бехке дергда аьнна. Сай къамаьл дIадир аз. бераштa тIаэтта хьал дIа а дувцаш. Специальность малагIа я а, мел дийша ва а, дезал мел ба а хьттар цо сога. Цул тIехьагIа дIатIа а вийрза, Бабичага аьлар: «Шерч маца хиннад нахал дезагIа?! Iехь хетаций хьона, берий ноаноех?! Iалаьмате сиха юкъерча школен цIеношка нах Iо а биге, дIанийс а бий, цхьан соалозаца дIа а вахе, тховсара шерчашта йилла йол а яхьаш вола. Кхоана ди даьннача хана мара нах дIа ма бигалахь: Iуйрийна шийла хул. Со хьожаргва хьона, Iа фу ду...»

Хахха аьнна са метта дера са. Сона моттацар спецпереселенцаш бахьан долаш НКВД эпсаро иштта нийсса а дег тIара доагIа а къамаьл дергда. Цу къамаьло тешавора НКВД болхлошта юкъе а къахетаме дегаш а долаш, лерттIа нах хиларах. Дина болх ба-кх спецпереселенций гIулакхашта вола хьаким хьо волаш, аьнна хетар. Цу буе, дукха ха ялалехьа тхо долча школе Iо а вена, тхогара хьал а дайза, дуккха хаттараш а къамаьлаш а даь, ше колхозе хьалвоагIаргхилар а дийца дIавахар вокхагIа вола лейтенант Смородин. Тха нана а тхоца мел хиннараш а раьза хиннабар цо тхоца оттадаьча гIулакхa. НКВД цIенош долча тхо дIадугача хана массанена а чуесса кхераме уйлаш дIаяьнняр. Хоза, паргIата, дIайха хIама дуаш, чай молаш бийса а яьккха, шоллагIча дийнахьа дIадахар тхо Анастасьевске, Бабич а дикагIа хилар тхоца НКВД болхлочо къамаьл даьчул тIехьагIа.

Март бетта хьалхарча денoшка дIадоладелар тха «Червона зирка» яхача колхозера вахар. Цхьааш мара уйнаш Iотеха цIеноп дацар еррнгача юрта. Цу цIеношка нийсбелар тха дезал. Тароналш йоацаш а хала а бахар нах. ТIема хано ший дербат даьдар вахара. Колхоз а къе яр. Даа ялат долаш бараш геттара кIезига бар юрта. ДукхагIча даькъе ноартоли шурен бар кIал баьхача наьха кхача.

Тхоашка хиннача ялатаца оаха а новкъостал дора кIалхарчарна. Къаьстта кIалбисабар немций переселенцаш.

КхоалагIча дийнахьа колхоза конторе кхайкар сога а кхычарга а. Хаттара жоп а луш, сай професси хьехархо хилар дIааьлар аз. Из эшаш яцар колхозе. Колхоза пхьоалле балха гIо аьлар тхога председатела. Со а соца кхы ши зIамига саг а дахар тхо пхьоалле балха, ма дарра аьлча, макхаш тоаде.

Кхы гоа а ца деш Челябинске госпитале уллача вешийга каьхат дахьийтар аз, тхоаш долча моттига адрес а тIаязадь. ГIулакх ше ма дарра дIадувцанзар аз, цунна халахетар ца дар духьа. Со цаI ва аьнна яздир, хьалхагIа со волча Iо ца воагIаш, Кавказе цIа ма гIо аьнна а яздир.

Пхьоаллен чу цхьан кIирагIа болх баьчул тIехьагIа, колхоза председатела тIавийхар со. Бригаде учетчикалла хьо вахийта лаьрхIад оаха аьлар. Учетчика болх беш, цхьа бутт ах бутт баьлча, районера хьалвехаш каьхат дера сога. Фронтовой офицер а волаш, човнаш хинна, астагIа а волаш вар районо заведующи Кумысбаев — казах. Бокхача безамца тIаийцар со цо. Спецкомендатурерча учетах хайнадар цунна со хьехархо волга.

— Алма-Атера, Сердалон наркоматагара каьхат денад, — аьлар цо, — хьехархойспецпересселенцаш балха дIаоттабе, аьнна. Хьо раьза вале, аз тхоай аппарате инспекторалла а хьаэцаргва хьо.

— Цкъарчоа тхоаш дахача юрта Iергва со, — аьлар аз. — Челябинскерча госпиталера, вошa цIавалцца, тхоаш дилла а дахаргдола моттиг белгалъяккхалца.

— Мегаьд, — раьза хилар районо заведующи аз аьннача, — цкъарчоа аз шоай юрта юкххьацарча школе заведующелла дIахьожаваргва хьо.

Приказа тIара выписка а нйца со цIакхаьчача, вешийгара дена каьхат уллар цIагIа. Тхо Казахстане кхачарах цецваьннавар из, хиннар ше ма дарра хьалзде йоахар, ше кастта цIавоатIаргхилар-а-дувцар. Кастта цIа а кхаьчар Ювсап. Кустанае поезда тIара Iоваьлча, вайнах бIарга байча, дегабуам баь хиннабар цо. Фуд-малад аьнна дIахаьттача, хьадийцадар наха гIулакх ше ма дарра.

Бокхха кхаъ хилар тха дезала, пхи шу Советски эскаре а даьккха, халача тIемах чакх а ваьнна, саг цIакхачарах. Кхаъ хулаш санна бохам а баьлар. Цхьайола дегIа тIара човнаш ерзанза вар тIемахо — зIамагIа вола лейтенант. Цхьан когах чов даьръеш йоаллаш, дикагIчунца хувца езаш протез яр, чIенга кIал гIолла кертагIа хьерчаш бинт дар, бе гIажамаш йоахкар. Райвоенкомате эпсаро-украинцa шоай соалозаца воалаваьвар' из райцентрера цIа. Соца а наьнаца а хоза къамаьл а даь дIавахар из.

Со метта цамогаш уллар, вошa цIакхаьчача хана. Цу наькъа хьалгIаьттача, кхы юха Iо ца вужаш дIавахар. Дог чIехкаш яр къонах санна денал дола тха нана. ЯлхворхI бутт хьалха воI цIаварга сатувсаш веина тха да дагавеха хургвар цунна. Бохабаь мохк, шийлача гаьнача Казахстане боалабаь ший кагий дезал, дукха халонаш лайна, диазза човнаш хинна, хIанз а тIехьа ерзанца човнаш дегIа тIа йола ший вокхагIа вола воI — массагIа яр уж дега Iоткъам беш хинна гIайгIане уйлаш. ХIанз а тIехьа хьалхашка латт сона из уизара сурт, Ювсап хьамархIа а велла, наьнага баьнна мухь: «Хьа кънх ма боахалба дала, мохк а дезал а мехках а-баьхи, хьа ховхача дега селла бокхха бала тIаоттабаьраш... ХIама а дергдац, дала доадергдац вай, цкъа, цхьан хана бокъо а хьалтIаяргья... вай мехка хьалцIа а гIоргда...»

Из шу а шоллагIча шера ахка а цу юрта даьккхар оаха. Юрта баьха нах а гIулакхера нах а ала хIама доацаш дика бар спецпереселенцашца. Ала хIама доацаш нахаца Iимерза а гIулакхаца а вар кхо километр мара гаьна йоацача Ново-Алексеевский яхача юрта хинна комендант, вокхагIа вола лейтенант Сахатский. Лакхе вай хьоахаваь замнач Смородин воагIар тха юрта, наьха гIулакх мишмад хьажа.

Цхьан саррахьа Ново-Алексеевскера воагIаш, тха коа соалоз а соцаьь, со волча цIагIа чуваьлар вокхагIа вола лейтенант Смородин. Iай дар из. Мух бар арахьа хьекха болабенна. Хоза хийтар сона вокхагIа вола лейтенант иштта айххьаза цIагIа хьачуваьлча. Нана даа хIама кийчде йолаелар. Ах сахьат далалехьа даа хIама хьаоттадир тхона. Спецпересселенций вахарах лаьца дар оаха даь дукхагIа дола къамаьл. Тхо кхоачаш хIама дна далалехьа дукхагIа хьекхабаьлар мух. Корагахьа вагIар со. Мух сих ме лу, дукхагIа лаьттара лоа гIеттадора цо. «Алексей Васильевич, — аьлар аз, — бокъонца йолча буранах таралесташ санна хет сона арара хьал. Иштача хаоттамагIа бе безаш хилча ткъаьн пхиъ километр кIезига никъ бац...»

Сона юхх хьатIа а веха корах арахьежар из. «Вакъ-лув хьо, — аьлар цо, — дика дайзад хьона унх мехка хьалаш. Сона а мотт тховсара айса бергбола никъ со баь ваьннав...»

Дуккха даьгIар тхо цхьацца-шишша къамаьлаш деш.

МассагIа дийцар оаха. Цун сакъердалора Кавказерча къамех а цар вахарах а, цар традицех, оамалех долча дувцаращца.

— Со колхоза председатель Малакеев волча вахача бакъахьа ва бийса якха, — аьлар вокхагIа волча лейтенанта, — шун, дезал дукха а болаш, цIеношка готто я.

— ХIанз тIехьа да из,— аьлар аз. — Тханцига вIалла готта а яц. Ер цIа сон Ювсапн вижа уллаш да. Из тховсара Кустанаера цIа а воагIаргвац. Цун менге тIа хьо вужаргва.

Iуйрийна хIама а дна, хьаша дIавахача тхоай нанас аьлар сога: «Тамашийна эзли къонах вар из. Хьох а Ювсапах а бокха тешам бенна а дезаш а ва. Со цецъяьлар, Iуйрийна хьалчухьежача, истола тIа уллаш хумпIарча йоалла тепча бIаргаяйча...»

— Миччахьа а дIачуухаш бийсаш йоахаш вац хьона из, нани, — аьлар аз. Ше ца тешаре вIалла а бийса якха Iерг а вацар. Вайцига гогта хеташ, колхоза председатель волча ваха веннавар из. Аз вахийтанзар.

Сона цIаккха бицлургбац Анастасьевске баьха, тхоаьцца хоза гIулакхаш леладаь эздий нах: парторг Гришкова Соня, колхоза бухгалтер Радаев Владимир, завхоз Бондаренко Валентина, школьни военрук Лебединский Иван, иштта дуккха кхыбараш.

КIезига дика новкъостий хиннабац са я кхыча цига баьхача вайнаьха а Кустанай яхача областной центре. Цига даьккхар оаха итт шу. Уж бар аз болх баьча номер пхи бIаьи йийтта йолча заводе, горсмешторге, дийшача хьехархой институте, иштта кхычахьа. Сона цIаккъа бицлац Кустанае хинна НКВД болхлой — эпсараш Бондаренко, Зверев, Картамышев, Сарсенбаев, Горобец, иштта кхыбола наьха хьашт довзаш, эзделаца, Iимерза хиннараш. Цул тIехьагIа Алма-Ате даькхача цхьан шереи ах шереи а хьахилар са а, тха дезале а, кхыча вайнаьха а Iалаьмате дика, бицлургбоаца новкъостий.

Иштта боацаш, нахаца охцеи къизеи хиннараш а бар цига. КIезига халахетараш даланзар нохчаштеи гIалгIаштеи иштачарех. Къаьстта тIатеIар уж эзари нйсбIаьи шовзткъеи бархIлагIча шера режим чIоагIъяра хьакъехьара СССР халкъа комиссарий Совета председатела Молотовс кулг яздаь соцам арабаьнначул тIехьагIа. Цул хьалхагIа а тIехьагIа а кIезига моттигаш яцар вIалла доацача бахьанех нах чубийхка а судамаш яь а. Духхьал Сталина портрет тIадолча газета каьхата чIегилгах хьоарчаль коа дийнача тхьамкех яь гIаьле эзай аьнна бархI шу суд яьяр Кустанайски областе ваьхача тха юртарча сага.

Донкхача довна яьлцар иштта йоккха суд Мейдьегорински районе ваьхача Наьсар-Кертерча сага а. Ларека чу латташ хиннав из, цхьан предприяте болхлошта карточкех маьхк йоххаш. Цхьан дийнахьа болхлой маьхк дIа ца кхоачаш биса хиннабар, хлебозаводера кIезига хьаяр бахьан долаш. Болхлой тIатеIа хиннаб цунна.

—«Со сенна бехке ва?!—аьннадар ларека чу латтачо, пенах доаллача Сталина портретагахьа дIа а хьежа,— дIа латтар ва шоана бехке вар».

Уж тайпа гIайгIанерча вахара шерашка хинна масалаш кIезига дац. Бакъда, цIаккха а байнабац наьха нийсхонах, бокъо хьатIаяргхиларах, Ленински партех, советски къамий вошалах бола тешам.

Парте XX-ча партъездо юхаметтаоттайир мехкех даьха хиннача къамий бокъонаш. Цул тIехьагIа хиннача партийнни пачхаьалкхени форумашка а къестадаьд советски къамий вахар массайолча оагIорахьара тоадарах дола дешаш.

ХIанз вай мехка йоккхий революционни эргалснаш хулача хана парте лаьрххIа йоакхо еш дIахьу дуккхача къамех латтача советски наьха вахар тоадаь эргадоаккхилга. Цунна хетаяь я кастта хургйола, къамашта юкъера юкъмоттигаш юкъаргйола КПСС ЦК Пленум а.

Хь. ГАЛАЕВ,
журналист, парте ветеран.

КХОАНА—РАДИО ДИ

МАССАНАХЬА ДІАКХОАЧАШ ЙОЛА ОАЗ

Кхоана, 7 мая, радио ди да. Ала доагІа, радиовещани, телевидени, берригача бувзама болхлоша санна из цІей дезду вай мехкарча берригача къахьегамхоша а, хІана аьлча, вай советски наьха вахара дерригача доакъошка геттара лоархІаме моттиг дІалаьцай радиоси, телевиденеи, бувзамои.

Коммунистически парте, Советски правительства революце хьалхарча деношка денз йоахо яьй, хІанз а ю советски радиовещани дегІакхувлара. Иштта, 1918 шера берригача мехка хІана бац аьнна граждански тІом болча хана Нижни Новгороде (хІанзарча Горьке) хьаяь хиннай радиолаборатори — Советски хана хьаяьча хьалхарча Іилман учрежденеех цаІ. Цу хана лабораторе кулгалхошка В. И. Ленина яздаьд: «...Оаш беш болча боккхача радиоизобретателий балха духьа бахьан этта моттиг хиларах, шоана чІоагІа баркал а оал, се мутІахьа волга дІа а хойт, Оаш хьалу «Каьхат доаца а массанахьа дІакхоача а газет» сийлахьа гІулакх а хинна дІаоттаргда».

Радиох лаьца долча ленински документашта а цу хьакъехьа цо аьннача дешашта а юкъе кІезига яц дуккха къамаш дахача Къулбаседа Кавказа радиовещанех йола материалаш. 1922 шера 13 мая инженераца В. А. Павловца ше къамаьл деш В. И. Ленина Къулбаседа Кавказ белгалъьякхай Москве хьаеш латта керда радиотелефонни станци дІахаза езача лоархІамерча районех цаІ санна.

Цул тІехьагІа массехк шу даьлча, 1927 шера, апрель бетта Нохч - ГІалгІайчен къахьегамхошта хьахоз Москва а Грозный а. Цу хана эггара хьалха дек: «Алло! Алло! Алло! ЛадувгІалаш Грознenски радиостанцега», — яха дешаш. Кхы а массехк шу даьлча республика цхьайолча районашка а болх бе йолалу моттигера радио.

Ше хьахиннача хьалхарча деношка денз Нохч - ГІалгІайчен радио даим а хиннай республика къахьегамхошта юкъе парте а правительства а решенешта пропаганда еш. Уж йоашхаш, кердача вахара хозал дІайовзийташ, парте кулгалца мехка, республике, советски наьха вахаре хулаш дола лоархІаме социально - экономически а культурни а хувцамаш дІадовзийташ. Иштта, цу ханарча радио къахьегамхой тІахьехаш хиннаб мехкдаьтта промышленность, машинаш хьаяр, транспорт, бувзам, халкъа боахама кхыдола доакъош, Іилма, культура дегІакхувлар. Радио оаз хьалхарча пятилеткай планаш кхоачашъяра халкъ тІахьехаш йола боккъонца парте оаз а хинна дІаэтта хиннай.

Нохч - ГІалгІайчен радио исторе а халкъа дегашка а бисаб радиовещани дІайолаяь, цул тІехьагІа тоаеш из дегІакхийла дерригача халкъаца Сийлахь - боккхача Даймехка тІема наькъех чакхбаьнна хьалхара радиожурналисташ. Царех ба хІанз Москве вахаш вола дерригача дунен тІа а цІихеза Іилманхо Дешериев Юнус Дешериевич, «Кердача хоамий» редакце редактораш хинна Ведзижев ГІаьрсий Идриси, Мусаев Махьмада Махьмади, диктор, таржамхо, редактор хинна Ведзижев Абубакара Ахьмад, хІанз цІихеза поэт а, иллиалархо а вола Хамхоев Элмарзий Ахьмад, радиовещане комитета председатела заместитель хинна Нагапет Варданян, радиоинженер хинна Жуков Афанасий, иштта кхыбараш.

ЛадувгІачун дог тохадолийташ я республика радио чу тІема шерашка хиннача передачай записаш. ЛоархІаме моттиг программашта юкъе дІалоацаш хиннад тІем тІарча хьалех дувцаш дола Совинформбюро хоамаш а. ХІара дийнахьа уж хьакхайкадераша хьаеллаш хиннай кхаь меттала йола программаш: эрсий, нохчий, гІалгІай. Цул тІехьагІа ладувгІа йиш хиннай тІем тІа мехкдаьтта продукташ, маькх дІакхахьийтарах, тыле доахача къахьегама толамех, тІем тІа вай мехкахоша гойтача майралах, деналах йолча репорташка, корреспонденцешка, хоамашка, тІема доакъой командираша, политболхлоша, тІема турпалаша деча къамаьлашка. Вай республикера радио цу халача хана ший программаш кийчъярал совгІа дакъа лоацаш хиннай Къулбаседа Кавказа противовоздушни оборона системе, Закавказски фронта бувзам лоаттабеш.

ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа хиннача пятилеткай шерашка еррига советски радиовещани санна дегІайоагІа Нохч - ГІалгІайчен радио а. Балха дикагІйола техника йоагІа, дегІайоагІа радиожурналистий говзал, дукхагІа хул программа дІалоаца ха.

Нохч - ГІалгІай радио дегІаяра геттара лоархІаме хиннад тІеххьара 30 шу. Нагахьа санна вай радио истори дІадолалуш цуя программа массехк минота мара хиннаеце, карарча хана хІара денней буссей дия сахьат совгІа ха дІалоац цо. Лоацца аьлча, из ха тоъал дукхагІа я кхыча автономни республикашкарчул. ХІаьта из ха цхьатарра хІана яц аьнна йийкъа я эрсий а, нохчий а, гІалгІай а меттала йолча вещанена.

Пропаганда, юртбоахама, промышленни бувзама, торговле, социальни хьашташте, бераштa, къоначарна хетаьча передачаел совгІа, тоъал йоккха ха дІалоац тха радио программана юкъе музыкальни передачаша. ХІаьта из а доагІаш даь хІама да.

Цул а совгІа, дикка лакхбеннаб тха технически боарам, дегІаений радиожурналистий говзал, лакхбеннаб передачай идейни а художественни а боарам.

Телевидене, радио редакцешка, телевидене а радиовещане а Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен комитета отделашка, службашка кІезига бац лакха говзал йола журналисташ, технически специалисташ. Царех ба боккхагІбола редактораш Курскиев Ювсап, Цолоев Руслан, Максименко Евгений, Ляува Роза, Ганаев Адам, редакторaши корреспонденташи — Ахмадова Тамара, Абадиева Хьава, Кира Харлампиди, Яхъяев Іадлан, дикторaш Ганукаева Рая, Эльмурзаева Роза, Катаков Григорий, звукорежиссер Мсрян Людмила, режиссер Яндиева Лида.

Пенсе баха салоІаш бале а, айхха бувзамаш лоаттаду редакцешца квалифицированни журналисташа: А. П. Железняка, С. Д. Дидаева, Ю. Т. Чахкиева, И. Г. Ведзижева, Щ. Пакаевс.

Тха болхлошта юкъе ба правительственни совгІаташ денна, «Культура РСФСР заслуженни болхло», «Культура Нохч - ГІалгІайчен заслуженни болхло», «Телевидене а радиовещане а отличник», «Профессех дикагІвар» яха цІераш ення нах.

Вай республика радиоладувгІараштa езаеннaчарех я «Болхлой уйлаш», «Вахаро дІадех», «ДоттагІалца ба вай низ», «Вай — советски халкъ», «Перестройка: гІулакхаши проблемаши», «Юртара вахар», «Музыкальни почта», «Патриот» яха передачаш.

ХІара кІиран оаха уттаеча программашта юкъе дикка йоккха моттиг дІалоац «КПСС XXVII съезда решенеш — вахаре», «XIX-гІча партконференце дийцачох», «КПСС ЦК мартовски (1989 шера) Пленума решенеш — денала программа», «Кхачам программа — дерригача халкъа гІулакх» яхача а кхыйолча а рубрикаша.

Тоъал йоккха моттиг дІалоац тха вещанена юкъе духхьал микрофона хьалхашка тха корреспонденташа а хьоашалгІа бийхача наха а къамаьл деш. Из атта хІама деце а, вІалла шеко яц из форма а вахаро дІайийха хилар.

Духхьал укх тІехьарча цхьа бутт совгІа йолча хана оаха хІара кІирагІа кийчъю цхьацца сахьат ха дІалоацаш йола кхоъ информационно-музыкальни программа. Царех гІалгІай меттала йола программа оаха дІахьу хІара кІиран кхаьрача дийнахьа 16 сахьат даьлча денз.

Цу тайпарча передачашка оаха дувц республика къахьегамхоша а къахьегамхой коллективаша а КПСС ЦК Пленумаша хьалхашка оттадаь дисциплина тоаяра, боккъонаш телхаяр дІададаккхара, хьадер кхом беш а лоархІаш а хилийтара, Іилман - технически процесс дегІайоалаяра, къахьегама овсарле лакхъяра декхараш мишта кхоачашду.

Мах баь варгвоацаш гІо ду радиожурналисташта штате йоацача авторски активо: партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлоша, министерствай, ведомствай, предприятей, боахамий кулгалхоша, Іилманхоша, культура, литература, искусства деятелаша, къахьегама хьалхле лелаераша, производства новатораша.

Цахаддаш дикача оагІорахьа эргаювлаш, дегІаухаш хьайоагІа моттигера телевидени а. Тахан Грознерча телестуде таро хулийт центральни шии программага хьажей моттигерча программага хьажеи.

Радио а телевидене а журналисташа шоай керттера декхар лоархІ КПСС XXVII съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра болхлой низаш оарцагІдоахача областной партийни организацена хьинаре гІо дар.

А. МАЛЬСАГОВ,
Нохч - ГІалгІайчен телевиденеи радиовещанеи паччахьалкхен комитета керттера редактор.

Атеистически кхетам луш

КЕРДАЧА ТАЙПАРА

Школашка лелабеча балха юкъе йоккха моттиг дІалоац бераштa атеистически кхетам баларо. Из болх дика дІахьу Гикаловски юкъерча школе. Цига болх беш я «Къона атеист» яха кружок. Цу кружоке дакъалоацараш ба 7 классашка багІа дешархой. Къона атеисташ кхебеш болх лелабераш ба хьехархой Дандиева Зайнап Сайд-Селимовна, Нурадинов Абдулла Ахмедович. Берий теркам дукхагІа тІаозаши хІама кхетадара цар уйлаш тІаерзаеши хьехархоша керда формаш лех, пайда ийбу тайп-тайпарча Іилмех, медицинах, математиках долча литературах. Цар иштта новкъостал ду бераша докладаш, рефераташ язъеча хана е зІамагІйолча классашка багІачарца беседаш, лекцеш, атеистически сайренаш, вІашагІкхетараш дІахьоча хана школьни радио чу гІолла цу темагІа къамаьл деча хана а. Цул совгІа, хІара бетта арахец «Къона атеист» яха пенгазет. Хоза кийчдаь хул из шийх тилла цІи бакъъеш дола газет. Пенгазет кийчдераш ба Расуева Ларисаи Садаева Фатимаи.

— Тха кружоке дакъа лоацаш 18 дешархо ва, — аьлар кружока кулгалхочо Зайнап Сайд-Селимовнас. — Тха кружоке я лекторски а редколлеге а группаш. Лекторски группо кийчъю докладаш, лекцеш. Хьалха тхоай заседанешка ювц оаха уж. Ийцачул тІехьагІа зІамагІча а йоккхагІча а классашта еш. Иштта заседанешка оаха ювц керда араяьнна атеистически темагІа йола статьяш а. Цул тІехьагІа дикагІйола статьяш а книжкаш а дешархошта дІадовзийт.

Юртарча школашка атеистически болх дІабахьа атта дац. ГІулакх иштта дале а, дешархоша дика тІаэц шоашца чакхйоахаш йола мероприятеш. Лекцега, докладага ладийгІача, цар цу докладах доагІаш дола литература деш. Дешархошта ха лов бусалба динеи кераста динеи юкъе малагІа башхалонаш, бувзамаш да. Из деррига а Іилман лардах когІортолга еш, довза а гІерт уж.

Атеистически кружоке хьанарегІа дакъа лоацаш ба Берсанукаев Адам, Дадаева Хутисат, Мусаева Марина. Цар дукха низ а уйла а тІайохийт школе дІакхухьаш йолча атеистически мероприятешта. Атеистически болх лелабе бераштa доккха гІо ду хьехархоша - предметникаша Т. Ибрагимовас, Н. Шуляра, Н. Сорокоумовас. Цар вІаштІехьйоах атеистически сайренаш, дІакхухь диспуташ, классни сахьаташ, сбораш.

Дешархошта атеистически кхетам баларал совгІа, цар знанеш массе оагІорахьара кІоаргъю, царна дикагІа дуне довзийт цу гІулакхо. Амма атеистически болх духхьал дешархошца бича боалаш бац. Из цахаддаш чакхбаха беза дешархой даьшцаноаношца, юрта бахача боккхагІболча нахаца. ХІана аьлча, духхьал школе луш бола атеистически кхетам кІезига хургба, дезале цунна новкъарле ераш хуле.

Х. ГАГИЕВА.

Хьамсара «Сердало»

Бера наьна накха санна
Деза сона «Сердало»,
Наьна меттал арадаьнна,
Елар цо халкъа сердало.

ЗІамига йолаш, деша ягІаш,
Тембота кхоллама никъ
бешаш,
Зоврбика тІехк йолга,
Тембота дулх из долга
Гучадаьлар со тешаш.

Сигале хозъю седкъий санна
Дукха деза сона «Сердало»
Бийсан къаьга хула бутт
санна,
Сийрдадоах цо халкъа вахар.

Са дас, чІоагІа хьамсара
хеташ —
Іобешар, хьа хІара мугІ,
Хьоацар безам сов а боахаш,
Дешийтар хьо, сога цо.

Тахан цІейца хьо даькъалдеш
Дерригa гІалгІай къам мадий
Хьа оагІонаша толамаш деш
Дег чур чІоагІа дика хет.

Бакъдолчунна новкъост
долаш,
Харцонца къовсам
лоаттабеш,
Хьо доландаь деза тхоана
Тха хьамсара «Сердало».

ЦОЛОЕВА Зара,
Назрановски райкома школашта йола комсорг.

ДЕЗА ЦІЕЙ

КПСС Назрановски райкома зале торжественни хале гулбеннабар района кулгалхой, кепайоазон болхлой, активисташ, боахамий, промышленни предприятей викалаш.

Доккха цІей дар цар самардийнахьа дездеш хиннар. «Ленина никъ» яхача районни газета шовзткъей итт шу дизара хетадаь дар из вІашагІкхетар.

ЦІей дезделга дІадоладир кепайоазон болхлой даькъала а бувцаш, КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева.

Шоай балхах, газето шовзткъеи итт шера хьабенача наькъах дувцаш доклад йир «Ленина никъ» газета редактора Б. Дидигова.

Газета хетадаь дуккха дІайха дешаш аьлар гулбеннараша а арахьара тІабаьхкача хьаьшаша а.

Цул тІехьагІа кепайоазон болхлошта, юртарча, болхлой корреспонденташта Сийлен грамоташ а ахчан премеш а дІаелар.

Х. ГИРЕЕВА.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

6 МАЙ
ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Московски областа Домодедовски района «Заря коммунизма» яхача Госплемзавода эрсий илле хора выступлени.
8.55 — «Гардемарины, вперед!» яха художественни фильм. 4-гІа сери.
10.10, 15.30, 17.25 — «Кердараш».
10.20 — «Игра в домики», «Уступите мне дорогу», «Пети и механическая игрушка» яха мультифльмаш.
10.55 — «Гуш дар — теша хала дар».
15.45 — «...ДагадоагІачарех». Сийлахь - боккхача Даймехка тІема шерашка Ленинградски радиос баьча балхах дола документальни фильм.
16.15 — «Юрка — сын командира» яха бераштa дола фильм.
17.30 — «Остановись, мгновенье!» яха передача.
18.00 — «..Ялхайтта шу даланзеи боккхагІеи» яхача программана йола приложени.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Автопортрет». «Вайн экономикеи».
19.45 — «Гардемарины, вперед!» яха художественни фильм. 4-гІа сери.
21.00 «Ха».
21.40 — «Сатира мультипликаце».
22.15 — «Румба, вальс и молодость» яхача фильм-концерта премьера.
22.45 — «Эхо: кІиранi событеш».
23.00 — Евровидене илле концерт. Лозаннера трансляци.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Берий сеанс.
9.00 — Итальянски мотт.
9.30 — «БІаьшерений оазаш». Документальни фильм.
9.55 — «Закарпатски догамаш» яха Ужгородера передача.
10.30 — «Захват» яха художественни фильм.
11.45 — «Фаьлг болча хьоашалгІа». «Союзмультфильм» мультфильм.
12.00 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 5-гІа сери.
12.45, 23.40 — «Кердадараш».

12.50 — «Район на Севере» яха художественни фильм. 6-гІа сери.
16.30 — «Вай чудола цІа». Документальни фильм.
17.00 — Информационни программа (гІалгІай меттала).
17.10 — «Халкъа кхоллам» (нохчий меттала).
17.45 — «Прошу не сообщать» яха документальни фильм.
18.05 — Информационно-музыкальни программа.
18.30 — «Шоана, ветеранаш». Концерт.
19.00 — Баскетбол. НБА профессионалашта юкъера США чемпионат.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Сакъердаме чайтонгаш». 4-гІа дакъа.
20.15 — «Под знаком «ПИ» яха Іилма-довзийтара программа. 1-ра дакъа.
21.00 «Ха».
21.40 — «Под знаком «ПИ» яха Іилма - довзийтара программа. 2-гІей, 3-гІей доакъош.

7 МАЙ
КІИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Кердадараш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «С утра пораньше» яха передача.
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду аз!».
11.00 — «Іуйрийнара почта».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — Берий информационно - публицистически программа.
14.00 — «Музыкальни киоск».
14.30 — «УнахцІено».
15.15 — «Повесть» о маршале Коневе» яхача документальни фильма премьера.
16.55 — «Сона деза хьо, вахар». Фотоконкурс.
17.00 — «Юрта сахьат».
18.00 — Дунен халкъашта юкъера программа.
18.40 — Союзий ЦІеи Колонни залера композитора Н. Богословске кхоллама сайре.
21.00 «Ха».
21.40 — «Здравствуйте, доктор!» яха передача.
21.55 — С. Михалков. — «Балалайкин и Кº» яха «Современник» яхача Московски театра фильм-спектакль.
00.05 — «Футбольни обозрени». Йистеяьлча (00.35) — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.15 — «Заколдованный мальчик» яха мультфильм.
9.00 — «Баьццара гІайре» яха субтитраш йола художественни фильм.
10.05 — «Москва — София телемост».
11.20 — «Трамвай и рельсы» яхача документальни фильма премьера.
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — «Земля тревоги нашей» яхача циклерча «И все тани море» яхача документальни фильма премьера.
13.25 — «Котбаьннараш».
14.30 — А. П. Чехова произведеней экранизаци. «Сапоги всмятку» яха художественни фильм.
15.55 — Лелама кхерамзле.
16.00 — «Балетни миниатюраш». Свердловскера передача.
16.30 — «Оранжевое горлышко» яха мультфильм.
16.50 — «Синий конверт» яха передача.
17.55 — «Против течения» яха «Гласность» яхача фестивала документальни фильм.
18.20 — «ИйцлургІйоаца музыкальни сайренаш». В. А. Моцарт.
18.50 — Реклама.
18.55 — «Что есть истина?» яха В. Донахьюи В. Познереи советски кагирхошцара вІашагІкхетарех йола 2-гІа передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «Красный, зеленый...» яхача документальни фильма премьера.
20.30 — «Дума о родной земле» яха Львовера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуйте, доктор!» яха передача.
21.55 — «Руанская дева по прозвищу «Пышка» яха художественни фильм. (Премьера).
23.25 — «Кердадараш».

8 МАЙ
ОРШОТ

ЦІЕЧА ЖІАРГА ДЕРРИГДУНЕН ДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 23.55 — «Кердадараш».
8.20 — Футбольни обозрени.
8.50 — «Бо-бо» яхача мультфильма премьера.
9.00 — «Вай беш».
9.30 — «Фронтовые подруги» яха Московски областа Ожерелье яхача городерча кхаланаьха ансамблах йола концерт-очерк.
9.50 — Сага институт.
10.50 — «ТІема бераш» яхача документальни фильма премьера.
11.40 — «Социализма мехкашка».
12.10 — 19.45 — Поэтически композици.
13.20 — «Хьайбай дунен тІа».
14.20 — «Кердадараш».
14.30 — Киноафиша.
15.30 — Экимян Алексей. Вахареи кхолламеи оагІонаш. Еревера передача.
16.40 — Дунен халкъашта юкъера программа.
17.40 — Телезрителаша дехарах. «Тишина» яха художественни фильм. 1-рей, 2-гІей серей.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Салташа иллеш доахача хана» яха салтий илле фестиваль.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Хьоца, мохк». Советски илле историцара.
9.05 — «Хьуна фаьлгаш». Мультфильм.
9.20 — КІалтохаргах классически латар. Европа чемпионат. Финлядера передача.
10.05 — «Эдуард Асадов. Сражаюсь, верую, люблю» яха документальни фильм.
10.55 — Прогресс, информаци, реклама.
11.40 — «Сошедшие с небес» яха субтитраш йола художественни фильм.
13.00 — «Маршал Блюхер. Портрет на фоне эпохи» яха «Гласность» фестивала документальни фильм.
14.10 — Оаш дехарах юхагойтар. «Под знаком Красного Креста» яха художественни фильм. 1рей, 2-гІей сереш.
17.10 — Музыкальни абонемент. Импровизаце дунен тІа. 2-гІа передача.
18.10 — «Бессмертная юность моя» яха документальни фильм.
18.35 — «Дукхаеза ашараш» яха Сийлахь - боккхача Даймехка ветеранашта дола концерт.
19.05 — «Днепровская звезда» яха Советски Союза Турпалах Х. Ч. Дачиевх йола киноочерк.
19.20 — Мультфильм.
19.45 — «Зама» ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — ЦТ фондашкара. «Был месяц май» яха художественни фильм.
23.30 — «Кердадараш».
23.40 — Дунен велогонка. Польшера передача.

РАДИОПРОГРАММА

6 МАЙ, ШОАТТА

7.45 — 8.00 — Юртара вахар (гІалгІай меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Концерт.
9.15 — Керттердар — дикал (гІалгІай меттала).
9.30 — Халкъа тІахьонам балха тІа.
9.45 — 10.00 — «Кхела харшаш». Ш. Арсанукаева романа оагІонаш (нохчий меттала).
15.15 — 15.45 — Нохч-ГІалгІай радиои телевиденеи инструментальни ансамблеи цун солистийи концерт. Передачай программа. Хаоттам.
16.00 — 17.00 — Информационно-музыкальни программа. Радиостудера трансляци.
18.00 — Керда хоамаш (нохчий, гІалгІай метташка).
18.20 — 18.40 — «Кагирхойи хан» (нохчий меттала).

7 МАЙ, КІИРАНДИ РАДИО ДИ, БУВЗАМА ЕРРИГАЧА ОТРАСЛЕЯ ЦІЕЙ

7.15 — Передачай программа.
7.20 — Республикански газетий обзор.
7.30 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 — Даькъала дувцшо.
11.20 — 12.00 — Бувзама болхлошта лаьрхІа концерт.
15.15 — 15.30 — Са наькат Іодешалаш.
16.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче. Хаоттам.
16.30 — «Дешархо» (нохчий меттала).
16.40 — 17.00 — Вежарашха долча халкъий ашараш.
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагІал долчарна». Концерт.

8 МАЙ, ОРШОТ

7.45 — 8.00 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Перестройка хьалхалаттараш (нохчий меттала).
10.40 — «Общество и закон» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
11.00 — 12.00 — «Камертон» яха кагирхошта лаьрхІа информационно - музыкальни программа.
13.10 — Сатирически микрофон (нохчий меттала).
13.30 — Бригадни подряд болх беш я (гІалгІай меттала).
13.45 — 14.00 — Музыка.
15.15 — 16.00 — Перестройка практика: проблемаши, юкъедоаладари къоастадари.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта».

9 МАЙ, ШИНАРА СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ДАЙМЕХКА СОВЕТСКИ ХАЛКЪА КОТАЛОН ДИ ДЕЗДАРА ЦІЕЙ. 1941—1945 ШЕРАШ.

7.15 — Республика военкома И. Куницина яь выступлени. Машар лоаттабаьб — машар лораберга.
7.30 — 8.00 — «Ветеранаш къалуш бац» яха концерт.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — «С праздником, ветераны!» яха музыкальни программа.
9.15 — Сий доврдац ухх денойн (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — 17.00 — «С праздником, ветераны!» яхача музыкальни программа дІахододар.
18.00 — ЛаьрххІа арахеца «Керда хоамаш» (эрсийи, нохчийи, гІалгІайи меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 18.50 — Музыка.

10 МАЙ, КХАЬРА

7.45 — 8.00 — Лаьттан да (нохчий меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Ашараш дІалоих Миицаев Мовсаро.
11.15 — 12.00 — Лирически концерт.
15.15 — «Цхьан дезале» (нохчий меттала).
15.25 — 15.30 — Музыка.
16.00 — 17.00 — Радиостудера прямой трансляцех йола информационно - музыкальни программа (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — «Ший ханнахьа тІайийцад» яха юристи консультаци.
18.35 — 18.40 — Хоамаш.

11 МАЙ, ЕРА

7.45 — Сихдар юхаувзар.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Концерт.
11.15 — «Патриот» яха передача (нохчий меттала).
11.30 — Хьай професси езача хана. Зарисовка (нохчий меттала).
11.45 — 12.00 — Болхлой уйлаш.
15.15 — 15.30 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Пятилеткен коммунисти.
17.36 — «Фольклорные жемчужины» яха циклера передача.
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — «УнахцІено» радиожурнал (нохчий меттала).

12 МАЙ, ПІАЬРАСКА

7.45 — 8.00 — «Юртара Іуйренаш». Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Мартовски (1989 ш.) Пленум КПСС ЦК решени вахара юкъейоалаяр! «Агропрома: гІулакхаши проблемаши» (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — «Предприяти низга — дикал» (гІалгІай меттала).
11.15 — 12.00 — «Иллешца шо долча венав со» яха циклера передача.
15.15 — 15.30 — Публициста бІаргашца перестройка (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Къахьегамга хьежжа ду сий» (гІалгІай меттала).
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
17.46 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — РСФСР заслуженни артиста М. Дудаева 50 шу дизара йола «Судьба и роли» яха передача (нохчий меттала).

13 МАЙ, ШОАТТА

7.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.50 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Реклама.
10.40 — «УнахцІено» радиожурнал (гІалгІай меттала).
11.00 — Школера глобус.
11.30 — 12.00 — СССР халкъа депутата кандидаташ Б. Кодзоеви М. Дальсаеви дакъа лоацаш йола «ДикагІа ваха» яха передача.
13.00 — Сатирически микрофон (гІалгІай меттала).
13.20 — Кердача хьисапе уйлаш е а болх бе а (нохчий меттала).
13.35 — 13.45 — Музыка.
15.15 — Къона оазаш, йовза.
16.00 — Дикал — керттера критери.
16.15 — 17.00 — «Кавказа Іуйренаш» радиожурнал.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта».

14 МАЙ, КІИРАНДИ

7.15 — Передачай программа.
7.20 — Республикански газетий обзор.
7.30 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 19.00 — «Примите поздравления» яха передача.
11.20 — 12.00 — КІиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — Амар ца а телаш тешабе (гІалгІай меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче.
16.30 — «Дешархо» (нохчий меттала).
16.40 — 18.40 — Дагестана ашараш.
18.00 — 19.00 — «Ашарашца доттагІал долчарна» яха концерт.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

КІИРАНДИ, 7 МАЙ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 10.00. «Грозненский рабочий» газета совгІат даккхара йола яйгача атлетика традиционни эстафета.

Нохч-ГІалгІай филармоне зал. Берий халкъа филармони. 15.00. Грозне №№ 4, 5 йолча берий музыкальни школай творчески отчет.

С. М. Кирова цІерагІа культурен салаІарен парк. 9.00. Книжкаш дукхадезарий клуб. Книжкай выставка Книжкаш дІа-юха хувцар.

9.00. Аттракционаш, берий городок, зооуголок. 13.00. Игротека. 17.30. Духовой оркестр. 19.00. Диско-шоу. 20.00. «Ходили мы походами» яха документальни фильмай кинофестиваль.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. 9.00. Ло баккхареи хІамаш тегареи курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 8.40. Машинкаца аьхинга хІамаш яра курсаш. 9.00. Балетни студи. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 12.00. Бальнии дискои халхарий школа. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. «Дизайн быте» яха курсаш. 15.00. «ЦІагІара медсестра» яха курсаш. 19.00. «30 шерал тІехбаьнараштa» яха салаІара сайре.

Н. К. Крупскай цІерагІа ДК. 9.00. Технически кхоллама кружок. 10.00. Ло баккхареи хІамаш тегареи курсаш. 14.00. «Юный краевед» яха клуб. 15.00. «Город Грозный Сийлахь-боккхача Даймехка тІема шерашка» яха беседа. 19.00. Дискотека.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 12.00. «Мультик» клуб. 15.00. 17.00, 19.00. Видеотека.

Химикий ДК. 9.00. «Берала ритмаш» яха халхара берий коллектив. 9.00. «Лидер» спортклуб. 10.30. «Этот день Победы» яха берий цІей. 15.00—21.00. Видеосалон. 17.00. «Так мы шли к победе» яха Сийлахь-боккхача Даймехка тІема ветеранашца вІашагІкхетара сайре.

Сердалон болхлой ЦІа. 10.00. «Оашош тега». 12.00. Английски меттала къамаьл де Іомалу вай. 14.00. Гитара лакха Іомавалара кружок.

«Красный молот» завода ДК. 11.00. Сийлахь-боккхача Даймехка тІема ветеранашцеи бІухошца-афганцашцеи вІашагІкхетар. 18.00. «Строка, оборванная пулей» яха литературни конференци.

Пролетбата цІерагІа ДК. 11.00. «Веселые ребята» игротека. 15.00. «Ветеран» яхачеи «Пролетбатовец» яхачеи клубай вІашагІкхетар. «Сийлен наькъагІа, дай наькъагІа».

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Мукъача ден клуб. 10.00. «Массаза а машар хилба!» яха утренник. 11.00. «Росинка» киноклуб. 12.00. Фольклорни ансамбль.

М. Горьке цІерагІа клуб. 10.00. «Умелые руки» клуб. 15.00. «СелаІад» халхара коллектив. 17.00. «Малыш» яха вокальни группа.

С. Орджоникидзе цІерагІа стадион. 10.30. Коталон Денна хетадаь тІема- спортивни цІей. 9.30. Футбол. Горсовета хьалхле.

«Красный молот» завода спорта Дворец. 10.00. Теннис. Профсоюзий ДФСО йийлла хьалхле.

ШВСМ спортзал. 10.00. Спортивни гимнастика. Чемпионат.

С. М. Кирова цІерагІа культурен салаІарен парк. 7.00. «Энтузиаст» футбольни клуб.

ОРШОТ, 8 МАЙ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.00. «Оргтехника» объединене ДК художественни самодеятельноста концерт.

С. М. Кирова цІерагІа культурен салаІарен парк. 9.00. Аттракционаш, берий городокаш, зооуголок, 13.00. Игротека. 17.30. Духовой оркестр. 19.00. Диско-шоу. 20.00. «Ходили мы походами» яха документальни фильмай кинофестиваль.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. Коталон Денна хетадаь халкъа ловзараш.

Сердалон болхлой ЦІа. 9.00. «Денал» клуб. 16.00. «У нас в сердцах та боль жива» яха тематически сайре. 17.00. «Поэташ-фронтовикаш» яха литературни сайре.

«Красный молот» завода ДК. 9.00, 21.00. Видеосалон. 10.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 16.00. Вокальни студе концерт.

С. Орджоникидзе цІерагІа стадион. 10.00. Яйга атлетика. Профсоюзий ДФСО хьалхле.

ШВСМ спортзал. Спортивни гимнастика. Чемпионат.

ЗЭС спортзал. 10.00. Волейбол. Профсоюзий ДФСО хьалхле.

«Красный молот» завода спорта Дворец. 10.00. Волейбол. Профсоюзий ДФСО йийла хьалхле.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктохама секретара — 22-84-68; отделий; партийни вахара — 22-53-12, промышленностеи транспортеи — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-84; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

СФ00152. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1533.